

A2002:001

Ett bättre beslutsunderlag för tillväxtpolitiken

Ett bättre beslutsunderlag för tillväxtpolitiken

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 063 16 66 00
Telefax: 063 16 66 01
E-post: info@itps.se
www.itps.se

För ytterligare information kontakta: Hans-Olof Hagén eller Elisabet Bremberg
Telefon: 08-456 67 00
E-post: hans-olof.hagen@itps.se elisabet.bremberg@itps.se

Förord

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har i sin instruktion fått i uppdrag att verka för att statistiskt material av betydelse för analysen av den ekonomiska tillväxten samlas in, bearbetas och görs tillgängligt. I regleringsbrevet för 2001 gavs dessutom ett explicit uppdrag att göra en samlad bedömning av den statistik som behövs för att beskriva och analysera den ekonomiska utvecklingen ur olika aspekter. Denna rapport är resultatet av detta uppdrag.

I rapporten görs en samlad bedömning av behovet av ett bättre kunskapsunderlag för tillväxtpolitiken. Eftersom detta är ITPS första förslag till ett förbättrat statistiskt underlag, men en del av ett långsiktigt uppdrag, begränsas förslaget till de mest angelägna områdena. Prioriteringarna av förbättrad statistik har styrts av vad de intervjuade uppfattade som de största tillväxtproblemen idag.

I arbetet har Sara Berntsson, Therése Ericsson, Thomas Forsberg, Annette Nylund och Anders Wiberg deltagit, biträdande projektledare har varit Elisabet Bremberg och projektledare Hans-Olof Hagén. Arbetet har följts av en referensgrupp med representanter för olika enheter på Näringsdepartementet. ITPS har också samarbetat med SCB, NUTEK och Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken.

Ett stort tack till alla de som ställt upp för intervjuer och bistått med information inom ramen för projektet.

Stockholm i januari 2002

Sture Öberg
Generaldirektör

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning.....	6
3. Vilka är de största tillväxtproblemen?	10
4. En kartläggning av behovet och utbudet av statistik	15
5. Inom vilka områden är förbättringar av statistiken mest angelägna?	21
<i>Företagens dynamik</i>	<i>21</i>
<i>Innovationspolitik</i>	<i>21</i>
<i>Kompetensutveckling</i>	<i>22</i>
<i>Hållbart arbetsliv</i>	<i>23</i>
<i>Mångfald.....</i>	<i>24</i>
<i>IT-politik</i>	<i>25</i>
<i>Socialt kapital och social ekonomi</i>	<i>25</i>
<i>Regional utveckling</i>	<i>26</i>
<i>Tjänstesektorns utveckling.....</i>	<i>27</i>
6. ITPS förslag.....	28
<i>ITPS förslag till statistikansvariga myndigheter</i>	<i>28</i>
<i>Förslag 1 En individ- och företagsdatabas</i>	<i>29</i>
<i>Förslag 2 Statistik som belyser kompetensutveckling i arbetslivet</i>	<i>35</i>
<i>Förslag 3 IT-statistik</i>	<i>42</i>
<i>Förslag 4 Socialt kapital och social ekonomi</i>	<i>44</i>
<i>Förslag 5 Förbättringsbehov avseende regional statistik.....</i>	<i>46</i>
<i>Förslag 6 Utredningen ”Behovet av ekonomisk statistik” SOU 2001:34.....</i>	<i>48</i>
<i>Förslag 7 Regelverkets betydelse för små företag.....</i>	<i>49</i>
Förteckning över genomförda intervjuer	50

1. Sammanfattning

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har ansvar för omvärldsanalyser, utvärderingar och delar av den officiella statistiken och förser det politiska beslutssystemet med statistik så att regeringskansliet, myndigheter, forskare och utredare kan arbeta med aktuella tillväxtpolitiska data. I regleringsbrevsuppdraget har ITPS fått i uppdrag att göra en samlad bedömning av den statistik som behövs för att beskriva och analysera den ekonomiska utvecklingen ur olika aspekter. ITPS har tolkat uppdraget som att det främst är det statistiska underlaget för tillväxtpolitiken som avses.

Vi har utgått ifrån att det är behoven hos de olika aktörerna på den tillväxtpolitiska arenan som ska bestämma vad det är för statistik som behövs. Till dessa räknas främst de som skapar och förändrar politiken, men även de aktörer som ska utföra den. Eftersom de politiska behoven ska styra informationstillgången, har ITPS genomfört en ingående behovsanalys av dessa olika intressenters informationsbehov. Grunden för inom vilka områden vi valt att föreslå förbättringar, har styrts av de prioriteringar som framkommit i intervjuerna.

I ITPS utredning om behovet av förbättrat beslutsunderlag för tillväxtpolitiken framkommer att en longitudinell databas över individer och företag är av högsta prioritet för att bättre kunna analysera företagens dynamik och dess betydelse för den ekonomiska tillväxten. Dessutom har framkommit att frågeställningar om kompetensutveckling i arbetslivet och dess tillvaratagande är av central betydelse för att förstå tillväxtens drivkrafter. Dessa frågor tangerar även frågor om det sociala kapitalet. Det har även kommit fram att det finns ett stort behov av att förbättra IT-statistiken. Härutöver föreslås förbättringar av den regionala och ekonomiska statistiken samt att statistik tas fram för regelverkens betydelse för småföretagen.

ITPS föreslår att det byggs upp en *longitudinell mikrodatabas över individer och företag*. Databasen föreslås bygga på bl.a. LOUISE-databasen (longitudinell databas för utbildning, inkomst, sysselsättning) som är ett longitudinellt registersystem och på FAD (företagens och arbetsställdas demografi) som är en metod för att beskriva företagens dynamik. Det nya yrkesregistret föreslås också ingå. Denna databas kommer att användas för utveckling av statistiken över företagens dynamik, IT-sektorn samt internationella företag. Den utgör också en grund för statistik över företagare. Vidare utgör den en viktig förutsättning för den föreslagna utvecklingen av statistik som belyser kompetensutveckling i arbetslivet. ITPS föreslås ansvara för databasen, samt få ett officiellt statistikansvar för områdena företagens dynamik och för statistik över företagare. Inköp av statistik, främst FAD och LOUISE, samt egna kostnader (främst personalkostnader), beräknas uppgå till 3,5 miljoner per år. Av den totala kostnaden beräknas omkring hälften utgöra statistikkostnader. Uppbyggnadskostnaden under det första året beräknas att uppgå till ytterligare 2 miljoner. ITPS föreslår även en övergång från årlig till *kvartalsvis redovisning av nyetableringsstatistiken*, kostnaden för detta beräknas till ca 0,5 miljoner om året. Uppbyggnadskostnaden beräknas till 0,25 miljoner kronor.

ITPS föreslås också få ett ansvar för officiell statistik som belyser *kompetensutveckling i arbetslivet*. I detta statistikansvar bör ingå ansvar för att utveckla statistik om kompetensutveckling för både individer och organisationer och frågor om arbetsorganisation samt angränsande frågor om IT-användning i arbetet. Uppgifterna föreslås insamlas genom intervjuer med ledningen på arbetsställe- och organisationsnivå samt genom kompletterande individuuppgifter som inhämtas genom tilläggsfrågor i AKU. Den sammanlagda kostnaden beräknas uppgå till 4 miljoner årligen.

ITPS är beredd att ta ett *samordningsansvar för IT-statistiken*. Statens institut för kommunikationsanalys, SIKÅ, har genomfört en ingående analys av behovet av samordning och komplettering av IT-statistiken i Sverige. ITPS delar SIKÅ:s syn om att en samordning krävs för att tillgängliggöra Sveriges samlade statistik inom IT-området. ITPS föreslår vidare att ansvaret för tillväxtinriktad IT-statistik med anknytning till näringslivet och dess utveckling i betydande utsträckning bör förläggas till ITPS. Förslag till innehåll i officiellt statistikansvar för ITPS: Användning av informationsteknik i arbetslivet, forskning och utveckling inom informationsteknik i näringslivet, efterfrågan och utbud av IT-specialister och IT-generalister i näringslivet, utbildningsnivå hos och kompetensutnyttjande av IT-personal i näringslivet samt förändring i tillväxt och sysselsättning i IT-företagen. Kostnaderna för samordningsansvaret beräknas uppgå till 5,5 miljoner kronor årligen. Kostnaderna som följer av det föreslagna statistikansvaret inom IT-området beräknas uppgå till 3,5 miljoner kronor årligen.

ITPS föreslår att officiell statistik utvecklas inom områdena *socialt kapital och social ekonomi* och att ITPS får ansvar för denna statistik. Kostnaden blir cirka 6,5 miljoner kronor för tre olika undersökningar och delar av resultaten redovisas för lokala arbetsmarknader.

ITPS föreslår förbättringar avseende den *regionala statistiken* på följande områden och att SCB får ansvaret för de föreslagna förbättringarna: ITPS föreslår att *månatlig lönesummestatistik* produceras som kan redovisas per kommun. SCB uppskattar kostnaden till ca 100 000 kronor per månad eller 1,2 miljoner kronor per år. Dessutom föreslås att SCB tillskjuts medel för att utveckla och förbättra metoderna för en framskrivning av den *registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS*. SCB bedömer att en förstudie för en uppsnabbning av RAMS skulle kosta 0,25 miljoner kronor under 2002, kostnaderna för år 1 (2003) skulle uppgå till 0,65 miljoner kronor. Driften därefter beräknas till 0,5 miljoner kronor årligen. ITPS föreslår vidare att det ska produceras *statistik på arbetsställenivå över tjänstesektorerna*. ITPS föreslår intermittenta undersökningar vartannat år. SCB uppskattar kostnaderna för utvecklingsarbete till ca 0,3 miljoner kronor och för den löpande produktionen till 0,2 miljoner kronor per årgång. För att få en kvalitet i den regionala nedbrytningen i nivå med industrisektorn, krävs dock en kompletterande företagsenkät.

ITPS stödjer utredningen *Behovet av ekonomisk statistik, SOU 2001:34* och dess prioriteringar. ITPS anser att det är särskilt angeläget att utveckla statistik som möjliggör prismätningar för den privata tjänstesektorn och nya input-output-undersökningar. SCB föreslås få statistikansvaret. Kostnaderna för utvecklingsarbete av tjänsteprisindex uppskattas till ca fem miljoner kronor per år under fem år. Kostnaden för en ny heltäckande input-outputundersökning kan uppskattas till i storleksordningen tio miljoner kronor. Den senaste heltäckande undersökningen gjordes 1957. Att leverera årliga import- och exportmatriser för varor samt input-outputtabeller kostar enligt SCB:s beräkningar 0,3 miljoner kronor per år.

ITPS föreslår också att officiell statistik utvecklas som belyser *hur regelverket påverkar småföretagens administrativa börda* och som gör det möjligt att utvärdera arbetet med regelförenklingar. Detta beräknas kosta 1,5 miljoner kronor per år. Utvecklingskostnaden för mätmetoder beräknas till 0,5 miljoner kronor. ITPS föreslås få det officiella statistikansvaret.

Tabell 1 Sammanfattning av förslagen fördelade på ITPS respektive SCB. Kostnader för uppbyggnad respektive årliga kostnader, miljoner kronor.

	Uppbyggnad	Årlig
ITPS:		
Longitudinell mikrodatabas	2	3,5
Kvartalsvis nyföretagarstatistik	0,25	0,5
Kompetensutveckling i arbetslivet ¹	4	4
IT-statistiken	-	9
Socialt kapital och social ekonomi ²	6,5	6,5
Regelverket	0,5	1,5
Summa	13,25	25
SCB:		
Månatlig lönesummestatistik	-	1,2
RAMS	0,9	0,5
Tjänstesektorer arbetsställestatistik	0,3	0,1
Tjänsteprisindex (5 år* 5 miljoner) ³	5	2
Ny heltäckande input-output undersökning	10	-
Import- och exportmatriser samt Input- outputtabeller	-	0,3
Summa	16,2	4,1
Totalt	29,45	29,1

¹ Uppbyggnadskostnaderna under de första åren beräknas ligga i nivå med kostnaden för den löpande produktionen. Den årliga kostnaden kommer först efter att uppbyggnaden av statistiken är klar.

² Se not 1.

³ Dagens anslagsnivå är 2 miljoner per år, varav drygt hälften är utvecklingskostnader. Det innebär att anslaget till utvecklingen föreslås öka från 1 till 5 miljoner. Produktionskostnaderna kommer att öka i takt med att nya indexar utvecklas.

2. Inledning

I detta avsnitt presenteras ITPS uppdrag enligt regleringsbrevet. Det redogörs även för vilka avgränsningar som gjorts och för hur studien har genomförts. En kortfattad översikt av rapportens upplägg finns också med.

Uppdraget

I regleringsbrevet för 2001 har ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, fått ett omfattande uppdrag avseende det statistiska underlaget för tillväxtpolitiska analyser. Detta uppdrag är formulerat enligt följande: Institutet för tillväxtpolitiska studier ska i samarbete med Verket för näringslivsutveckling och andra berörda aktörer göra en samlad bedömning av den statistik som behövs för att beskriva och analysera den ekonomiska utvecklingen ur olika aspekter. Särskild vikt ska läggas vid behovet av statistik på olika nivåer (t.ex. region, bransch, företag och individ) och vid sambandet mellan nivåerna (t.ex. företagar- och företagsstatistik.) Vid bedömningen ska beaktas behovet av samordning och samverkan med Eurostat, samt det behov av statistiskt underlag som motiveras av arbetet med strukturfondsprogrammen. Bedömningen ska mynna ut i förslag på hur omfattningen av och kvaliteten på statistiken kan utvecklas, hur ansvaret för statistiken ska fördelas etc., samt en plan för att genomföra de eventuella förändringarna.

Institutet för tillväxtpolitiska studier ska enligt myndighetens instruktion ha en viktig roll i utvecklingen av det statistiska underlaget för tillväxtpolitiken. Det ovan redovisade uppdraget i regleringsbrevet ger ITPS möjlighet att på ett tydligt sätt börja utveckla detta verksamhetsområde och därigenom fullfölja intentionerna i instruktionen.

Avgränsningar

De statistikområden som är av intresse för tillväxtpolitiken är naturligtvis många. Det finns dock några nödvändiga avgränsningar som måste göras. De kunskapsbehov som är relevanta för den politik som inriktar sig mot de övergripande skeendena, som den totala BNP-utvecklingen och inflationen kommer vi att lämna därhän i detta sammanhang, även om de är viktiga för utformningen av tillväxtpolitiken totalt sett. Detsamma gäller i ännu högre grad den kortsiktiga ekonomiska utvecklingen. Det innebär att det är den långsiktiga strukturella utvecklingen som vi upplever att vi fått i uppdrag att ge en bättre bild av. Med vårt tydliga fokus på tillväxt, lämnar vi också utvecklingen inom miljöområdet inklusive energiområdet utanför. Detta innebär inte på något sätt att de miljömässiga konsekvenserna är irrelevanta för tillväxtpolitiken, bara att det är en annan typ av data som behövs för att utvärdera detta område och därför utgör en naturlig avgränsning i detta sammanhang.

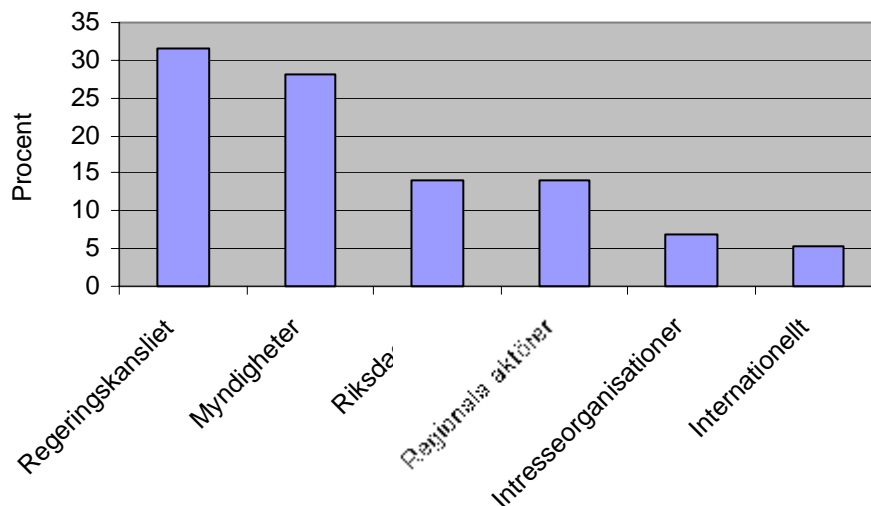
Metod och disposition

Behovet av ett bättre kunskapsunderlag är väl känt hos såväl de flesta tillväxtpolitiska aktörer som utformare av politiken. Däremot skiljer sig uppfattningarna om vilken typ av data som behövs. Dessa önskemål kan både innebära att nya typer av uppgifter behöver samlas in, och att utvidgningar av befintliga insamlingar måste ske samt att nya bearbetningar och sammanställningar av redan tillgängliga data behöver göras.

Eftersom det är de politiska behoven som ska styra informationstillgången, har ITPS genomfört en ingående behovsanalys för en stor mängd olika intressenter. Dessa återfinns såväl bland dem som ska skapa och förändra politiken som bland dem som ska utföra den. Vi utgår från att det är behoven hos de olika aktörerna på den tillväxtpolitiska arenan som ska bestämma vad det är för statistik som behövs. Därför har vi gjort mycket öppna intervjuer, där vi ut-

går från respektive intressents definition av tillväxtpolitik och sin egen roll när vi diskuterar informationsbehov och konsekvenserna för statistikproduktionen. Gruppen relevanta aktörer inom tillväxtpolitiken är stor. Vi har träffat ca 90 personer vid sammanlagt 63 intervju tillfällen. Se bifogad förteckning över genomförda intervjuer. Störst antal intervjuer har hållits med tjänstemän inom regeringskansliet. De utgör ungefär en tredjedel av intervjuerna. Framförallt är Näringsdepartementets olika enheter väl representerade. De myndigheter som är centrala för tillväxtpolitiken är också väl täckta.

Figur 1 Intervjuerna fördelat på olika kategorier

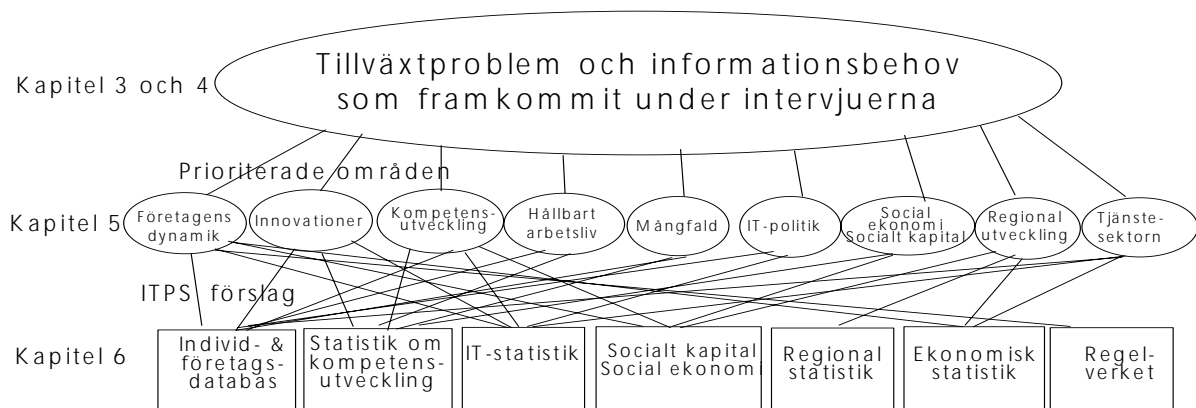
Intervjuerna har som tidigare nämnts varit mycket öppna. De diskussionspunkter som vi har utgått ifrån är följande:

- Vilka är de största tillväxtproblemen idag?
- Vad kan man göra för att möta dessa?
- Vilken roll har er enhet/organisation i tillväxtpolitiken?
- Vilka är de viktigaste tillväxtpolitiska utmaningarna inom ditt/ert politikområde?
- Vad behöver ni för beslutsunderlag för att kunna hantera dessa utmaningar, och vad har ni saknat historiskt? Speciellt vad har ni saknat, respektive kommer att behöva för utvärderingar av politiken?

I de kommande avsnitten redovisas en översiktlig sammanställning av intervjuerna. I kapitel 3 görs en genomgång av de viktigaste problemområdena inom tillväxtpolitiken. Kapitel 4 innehåller en översikt av behovet av förbättrat statistikunderlag och en översiktlig genomgång av utbudet av statistik på området. En sammanvägning av det informationsbehov som framkom i genomgången av viktiga problemområden och det behov av statistiskt underlag som krävs för att möta dessa utmaningar, visar på en rad brister i kunskapsunderlaget för tillväxtpolitiska analyser. Dessa brister och förbättringsbehov kan sorteras in under ett antal rubriker som representerar olika områden av politiken. I kapitel 5 presenteras inom vilka områden av tillväxtpolitiken som förbättringar av det statistiska beslutsunderlaget är mest angelägna. Vi har valt områdena främst efter vad politiken behöver och inte strikt efter var luckorna i statistiken är som störst.

Kapitel 6 innehåller ITPS förslag på ett förbättrat beslutsunderlag. De föreslagna förbättringarna avhjälper delar av informationsbristen inom de områden av tillväxtpolitiken där vi bedömt att förbättringar är mest angelägna. Förslagen innebär att underlaget för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar kommer att förbättras. Nedan presenteras en översiktlig skiss över hur rapporten är upplagd. Kopplingen mellan de prioriterade områdena och ITPS förslag på förbättringar av det statistiska beslutsunderlaget åskådliggörs också.

Figur 2 Skiss över metoden och rapportens disposition

Samarbete är nödvändigt

ITPS har, som tidigare nämnts, ansvar för omvärldsanalyser, utvärderingar och delar av den officiella statistiken och förser det politiska beslutssystemet med statistik så att regeringskansliet, myndigheter, forskare och utredare kan arbeta med aktuella tillväxtpolitiska data. ITPS har även ett särskilt ansvar för delar av företagsstatistiken. Statistikansvaret idag omfattar internationella företag, svenskägda företag med utlandsverksamhet, nyetableringsstatistiken och konkursstatistiken.

Denna rapport innehåller förslag som kan ge ytterligare ansvarsområden. Systemet med statistikansvariga myndigheter utvärderades för ett par år sedan. Det visade sig bland annat att de myndigheter som lyckas bäst i sitt beställar- och utvecklingsansvar var de som själva använder statistiken för analyser⁴.

Det är viktigt med samarbete med andra myndigheter för att nå ett lyckat resultat. ITPS strävar efter att samarbeta så effektivt som möjligt med andra statistikansvariga myndigheter, främst Statistiska centralbyrån. Under arbetets gång har möten hållits med SCB:s ledning där ITPS synpunkter och önskemål har framförts. SCB har även där det varit möjligt bidragit med kostnadsuppskattningar för framtagandet av ny statistik. Vi har också haft kontakter med sekretariatet som arbetar med utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken.

⁴ SOU 1996:96 Statistikreformen - Utvärdering och förslag till utveckling

Ett råd för den officiella statistiken har också nyligen inrättats med syfte att underlätta samarbetet. En uppgift för rådet är att vara ett rådgivande organ, där frågor av principiellt och gemensamt intresse behandlas. Andra uppgifter är att diskutera frågor rörande den officiella statistiken och verka för samarbete mellan de statistikansvariga myndigheterna, ökad tillgänglighet och hög kvalitet på statistiken.

3. Vilka är de största tillväxtproblemen?

Genom att ringa in de tillväxtproblem som ses som de allvarligaste just nu, får vi underlag för bedömningar av vilka områden som är mest angelägna att belysa med statistik. Vi har sorterat in de oftast nämnda tillväxtproblemen under följande rubriker utan inbördes rangordning.

Problem med arbetskraftsförsörjningen

De flesta av de intervjuade ser bristen på kvalificerad arbetskraft som den på lång sikt allvarligaste restriktionen för tillväxt. Offentlig sektor och tillverkningsindustrin pekats ut som sektorer som kommer att få det svårast att rekrytera i framtiden.

Livsarbetstiden blir allt kortare. Inträdet på arbetsmarknaden kommer allt senare i livet, utbildningstiden blir längre och avtrappningen från arbetslivet börjar redan vid 50 års ålder. I genomsnitt förvärvsarbetar svensken 32 år under sin livstid (1998)⁵. Detta är en minskning av antal år i förvärvsarbete med 4 år under enbart nittioåret. År 1990 var nämligen motsvarande siffra 36.

På lite längre sikt finns även problemet med den åldrande befolkningen. Medelåldern i befolkningen ökar och de närmaste decennierna kommer allt färre yrkesverksamma att behöva försörja allt fler äldre. Siffror från Riksförsäkringsverket visar att om antalet yrkesverksamma i förhållande till pensionärer ska vara detsamma 2030 som idag, måste de yrkesverksamma öka med över två miljoner.

Samtidigt skjuter unga människor upp sitt barnafödande. Barnafödandet i Sverige varierar mer mellan åren jämfört med andra länder⁶. Under de första åren på 1980-talet var fruktsamheten 1,6 barn per kvinna för att sedan stiga till 2,1 åren 1990-92. Därefter minskade barnafödandet kraftigt till det rekordlåga 1,5 barn per kvinna åren 1997-2000. Den ekonomiska krisen och den kraftiga ökningen av tillfälliga arbeten på arbetsmarknaden har ansetts som viktigaste förklaring. Den preliminära siffran för 2001 är 1,6 och i SCB:s befolkningsprognoser antas att fruktsamhetstalet kommer att stiga till 1,8 barn år 2010. Fortfarande är det långt kvar till 2,1 som är det fruktsamhetstal som krävs för full reproduktion. Irland är det enda EU-land som kommer upp till denna nivå.

Ålderspyramiden kan sägas vara ett hot mot tillväxten även på andra sätt. Medborgarnas efterfrågan på service ökar i takt med befolkningens stigande ålder (vård, äldreomsorg och andra tjänster). Några av de intervjuade befarar en utveckling där efterfrågan kommer att skifta från kapitalvaror till sociala tjänster. Dessa produceras i en sektor som har en långsammare produktivitetsutveckling än ekonomin som helhet. Sveriges tillväxt riskerar därför att sjunka kraftigt på 10 års sikt.

Ökad utslagning

Tillväxt förutsätter ett hållbart arbetsliv. När allt färre yrkesverksamma ska försörja allt fler, krävs att alla resurser kan utnyttjas effektivt. Dagens utveckling med allt fler långtidssjukskrivna och förtidspensionerade tas upp i intervjuerna som ett allvarligt tillväxtproblem, med nära anknytning till arbetskraftsförsörjningen.

⁵ Källa: SCB

⁶ Källa: SCB, Befolkningsstatistiken

Arbetskraftsinvandring liksom ett ökat barnafödande nämns i intervjuerna som viktiga men otillräckliga åtgärder för att möta arbetskraftsbristen. Den effektivaste åtgärden är om fler långtidssjukskrivna och förtidspensionärer kan förmås återgå i arbete och äldre kan övertygas att fortsätta att jobba några år efter 65. Flera av de intervjuade påpekar att arbetsgivarnas attityder till äldre arbetskraft är ett problem som bör uppmärksammas. Äldre arbetskraft måste ges möjligheten att påverka sin arbetstid och uppläggnings av arbetet i större utsträckning, samtidigt som attityderna mot äldre arbetskraft måste förändras. Löneutvecklingen för arbetskraft över 50 år är t.ex. inte uppmuntrande och en tydlig indikation på en ohållbar attityd från arbetsgivarnas sida. Kontrasten mot USA, där en fix pensionsålder saknas och där det finns en lagstiftning mot åldersdiskriminering, är stor.

Jämställdhet är en viktig aspekt på ett hållbart arbetsliv. Det måste vara möjligt att kunna förena barn och förvärvsarbete. Jämställda arbetsplatser är dessutom mer lönsamma⁷. För att underlätta och uppmuntra till ett högre arbetskraftsdeltagande måste individerna själva kunna påverka uppläggnings av arbetet på ett annat sätt än i dag.

Studier indikerar också att jämställdhet är viktigt för barnafödandet. Föräldraledighet har en påtagligt negativ inverkan på kvinnors inkomstutveckling och detta kan påverka beslutet om att skjuta upp barnafödandet.

Brister i den grundläggande kompetensförsörjningen

Den grundläggande kompetensförsörjningen anges också i flertalet av intervjuerna som ett av de viktigaste tillväxtproblemen. Oavsett konjunkturläge, region och sektor i näringslivet sker en omvandling av efterfrågan från lågutbildade till högutbildade. Det finns idag för få högutbildade.

Trots många reformer inom grund- och gymnasieskolan lämnar alltför många elever skolan utan fullständiga betyg. En del av de intervjuade är också oroade för brister i grundskolan och menar att kvaliteten håller på att försämrats. Utvecklingen har gått mot allt färre lärare per elev men framförallt färre ”kringpersonal”. Hur påverkar det den framtida arbetskraftens baskunskaper? Statistiken visar att antalet elever som lämnar grund- och gymnasieskolan utan fullständiga betyg har ökat under 1990-talet. Samhället borde sätta ett pris på vad detta kostar genom att räkna fram alternativkostnaden för varje barn som lämnar skolan utan fullständiga betyg.

I intervjuerna framhålls brister hos de lägre utbildningsnivåernas förmåga att försörja de högre utbildningarna med elever med tillräckliga förkunskaper. Alla elever med goda studieförutsättningar väljer inte alltid ”rätt” i gymnasiet och fortsätter inte till högre utbildning. Snedrekryteringen till högskolan är till stor del en följd av rekryteringen till gymnasiet. Dess orsaker antas ofta vara attityder och traditioner, men det är viktigt att klargöra att hela utbildningssystemet ansvarar för kompetensförsörjningen. Ytterligare problem är att antalet studenter som har behörighet att söka till högskolestudier inom speciellt teknik och naturvetenskap inte kommer att räcka till framöver. Hög tillväxt förutsätter att tillgången till kvalificerad arbetskraft säkras.

Ungdomarnas val av studieinriktning betonas i flera av intervjuerna som allvarliga tillväxthot. Det framhålls att Sverige trots stora satsningar på utbildningssystemet riskerar arbetskraftsbrist inom en rad yrken. Ungdomarna väljer inte utbildningar som näringslivet efterfrågar

⁷ Nutek R 1999:19, Jämställdhet & Lönsamhet.

(tekniska och naturvetenskapliga). ”Vi riskerar att få en utveckling med fler högutbildade inom ämnesområden som inte efterfrågas. Vart ska alla som läser humaniora och samhällsvetenskapliga ämnen ta vägen?” Det är inte enbart statsmakterna som har styrinstrumenten i sin hand, det är i stor utsträckning en lönepolitisk fråga.

Samtidigt framhålls att det är viktigt att balansera industrins kortsiktiga behov av en viss utbildningskategori med långsiktiga strategier. ”Företagen är okunniga om vilka utbildningar som finns. De går efter tidigare etiketter, utbytbarheten mellan olika utbildningar är relativt okänd. Företagen studerar bara rubrikerna i utbildningskatalogerna inte innehållet.”

Utnyttjar vi den kompetens som finns?

Trots tydliga tecken på brist på arbetskraft under senare år står fortfarande alltför många utanför arbetsmarknaden. Denna reserv av arbetslösa, latent arbetssökande och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan förmodligen inte matcha en framtida efterfrågan på arbetskraft, särskilt om efterfrågan riktas mot högutbildad arbetskraft och är ojämnt regionalt fördelad. Dessa matchningsproblem tas också upp som ett allvarligt problem.

Det krävs stora satsningar på kompetensutveckling i arbetslivet. Det framhålls att arbetsgivarna har ett huvudansvar men staten kan uppmuntra till utbildning genom individuella kompetenskonton och förstärka drivkrafter till ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

I intervjuerna lyfts frågeställningen om hur väl baskunskaperna tas tillvara i arbetslivet. Det finns ekonomiska vinster i att organisera arbetet så att kompetensen tillvaratas bättre. Invandrarernas kunskaper och utbildning tillvaratas dåligt. Möjligheterna att validera utländska utbildningar måste förbättras. Det finns många utländska akademiker som vare sig kommer in på arbetsmarknaden eller i utbildningsväsendet. Öppna högskolor utan utestängande behörighetsregler, där rätten att studera enbart är kopplat till om man klarar av studierna eller inte, kan underlätta inträde och återinträde på arbetsmarknaden.

Brister i innovationssystemet

Andra tillväxtproblem som tas upp handlar om FoU och innovationer. Det framhålls att de stora investeringar i FoU som görs i Sverige inte i tillräcklig utsträckning leder till industrialisering och kommersialisering - resultaten hamnar utomlands. Är vi bra på tekniska, marknadsmässiga eller organisatoriska innovationer? Hur utvecklas innovationssystem i förhållande till traditionella branscher/näringar?

Ett annat tillväxthot är att FoU-verksamheten är alltför koncentrerad till ett fåtal storföretag och alltför konjunkturkänslig. Ericsson lägger t.ex. i samband med innevarande konjunkturunedgång ned stora delar av Business Innovation System i Kista. Läkemedelsindustrins FoU är mindre konjunkturkänslig, men ställer å andra sidan stora krav på universitetutbildning och forskning. För att balansera den kraftiga koncentrationen till ett fåtal företag behövs en betydande samhällelig forskningsinsats.

Brister i infrastrukturen och transportsystemet

Brister i transportsystemet är också en viktig del i tillväxtproblematiken, vilket flera av de intervjuade framhåller.

I tillväxtregionerna, framförallt i Stockholm handlar det om trängseffekter. Det finns ett stort uppdämt behov av att komplettera dagens transportsystem och att öka kapaciteten. Detta gäller såväl spårkapaciteten, vägnätet som kollektivtrafiken. Även bostadsbristen i Stockholm

bedöms som ett allvarligt hinder för fortsatt tillväxt. Det framhålls att Stockholmsregionen inte i huvudsak konkurrerar med övriga Sverige utan med andra storstadsregioner i norra Europa. – Uppgiften är att skapa bra förutsättningar för näringslivet i konkurrens med andra lokaliseringssorter som Hamburg eller Köpenhamn.

I andra regioner i Sverige, speciellt de med dålig tillväxt upplever man delvis andra problem. Den lokala arbetsmarknaden är för liten, det finns ingen bredd. Två makar i samma familj kan t.ex. ha svårigheter att finna anställning på samma ort (tandemeffekten). I andra fall kan arbetskraften bli alltför specialiserad och företagen kan ha svårigheter att rekrytera arbetskraft med bredare kompetens. Flera av de intervjuade anger infrastruktursatsningar som tänkbara sätt att angripa problemen. Goda kommunikationer ses som en viktig förutsättning för en god regional tillväxt. Infrastruktursatsningar behövs för att skapa förutsättningar för regionförstoringar, där tidigare separata lokala arbetsmarknadsregioner knyts ihop till en ny större region genom ökad pendling. Detta kan bidra till förutsättningar för ökad sysselsättning och bättre matchning på arbetsmarknaden.

Ökade regionala obalanser

Ökade regionala obalanser nämns av några av de intervjuade som det allvarligaste tillväxtproblemet idag. Utvecklingen av sysselsättningen regionvis är mycket bekymmersam. Efter lågkonjunkturen i början av nittioalet är det bara i Stockholmsregionen som sysselsättningen är tillbaka på samma nivå som före krisen. Den offentliga verksamheten och de sociala trygghetssystemen förutsätter en tillräcklig industriproduktion och tillväxt regionalt.

Det påpekas också att Sveriges kostnadsläge ur ett regionalt perspektiv kan upplevas som ett tillväxtproblem – *Sverige ska inte konkurrera med låglönetillverkning*, men för en region där en viktig del av näringslivet flyttar till utlandet innebär det stora problem. ”Är det hållbart att exportera all låglöneproduktion? Hur påverkas Sveriges tillväxt?”

Höga skatter

En del av de intervjuade betonar att skatterna hämmar tillväxten, både nivån och strukturen. Det allvarligaste hindret är att vi erbjuder ett sämre företagsklimat än andra jämförbara länder. Dubbelbeskattningen på företagsvinster, förmögenhetsskatten, arbetsgivaravgifterna, arvs- och gåvoskatten och beskattningen av fåmansbolag är skatteområden som bör ses över, enligt de intervjuade.

Andra framhåller att progressiviteten snarare än nivån är det som är skadligt, det skapar margineffekter vilket bestraffar hårt arbete och studier. Ett annat problem som tas upp i intervjuerna är att små och medelstora företag med potential ofta hamnar hos ägare i utlandet vid arvsskiften, med följd att ägaransvaret minskar. Detta kan säkert delvis förklaras med arvsskatte regler och dubbelbeskattningen av aktiebolag.

Brister i entreprenörskapsklimatet

Att det finns brister i entreprenörskapsklimatet och entreprenörsandan framhålls också som ett tillväxthinder. Nyföretagandet måste öka. Entreprenörsandan saknas i vissa regioner. Detta är säkert kulturellt betingat, men kan troligen påverkas. Frågan är hur?

Det är viktigt att analysera varför inte alla företag växer? Har Sverige för många levebrödsföretag internationellt sett? Varför nöjer man sig? En del av de intervjuade framhåller att myter och missförstånd om regelverket, t.ex. att arbetsrätten är mer bindande och krångligare än den egentligen är, hindrar tillväxten. Med andra ord är det förväntan om problem som hindrar.

Andra pekar på att det finns en bristande förståelse för småföretagarens villkor. Det är fortfarande inte riktigt fint att vara företagare i Sverige. Det framhålls också att förutsättningarna för företagande ändras för ofta. Krångel och byråkrati är ett bekymmer för många småföretagare och ett reellt tillväxtproblem. Uppgiftslämnarbördan till alla myndigheter är tung och en konkurrensnackdel för de mindre företagen vars administrativa kostnader per anställd vida överstiger de större företagens.

Kapitalförsörjningssituationen nämns också som ett tillväxtproblem för företag inom en del branscher, samt för invandrare och kvinnor. Det behövs mer riskvilligt kapital. Hushållssparandet nämns som en viktig förutsättning på sikt. En modell med avdragsmöjligheter för investeringar i små företag med nya idéer efterfrågas. Det ses som ett problem att alla stora förmögenheter finns hos de stora institutionerna.

Dåligt fungerande marknader

Dåligt fungerande marknader är ett annat problem som tas upp. För att ge förutsättning för tillväxt måste vi vårda och öppna marknaderna. Vad finns det för konkurrenshämmande strukturer? Konkurrensregler och -lagar behöver ses över. En uppfattning är att vi t.ex. behöver mer än ett flygbolag. Det framhålls också att Sverige borde utnyttja konkurrenspotentialen inom EU bättre.

Konkurrenslagstiftningen i USA är mycket tuffare och de verkar ha bättre fungerande marknader. De har också haft en bättre produktivitetsutveckling. Benchmarking mot USA är kanske motiverat? Vi borde analysera de *avvikelser* i vårt samhälle som vi vill bevara och fråga oss vad vi är beredda att betala för att behålla dem.

4. En kartläggning av behovet och utbudet av statistik

Nedan redovisas det behov av statistikunderlag som framkommit under intervjuerna. Det är en sammanvägd bild där endast sådana behov som uttryckts av flera statistikanvändare tagits med. Vi har gjort en översiktlig genomgång av det utbud av statistik som finns på dessa områden. Inom vissa områden saknas statistik helt och inom vissa kan förbättringar ske av den befintliga statistiken. Bland behoven har det framkommit både rena statistikbehov såsom "statistik över deltidsarbete" samt mer analys eller forskningsanknutna behov såsom "statistik om regelverkets betydelse för tillväxten". Vissa behov kan täckas med nya produkter medan andra är svårare att tillfredställa.

Generellt

Behov:

- Minska statistikens eftersläpning
- Preliminär statistik baserat på indikatorer och prognoser efterfrågas
- Jämförande data med andra länder, harmonisering av statistiken mellan länder är viktig och måste snabbas upp
- Tidsseriedata efterfrågas, långa och väldokumenterade
- Tillgängliggör statistiken, redovisningen måste anpassas till användarna
- Redovisa statistiken mer samlat så att man inte behöver söka i så många källor
- Alternativa branschindelningar (SNI-koder) – strukturomvandlingen har gjort SNI 92 inaktuell. Nytänkande behövs
- Kopplingar mellan olika register

Företagsdynamiken

Behov:

- Statistik som gör det möjligt att följa individer och företag över tiden
- Statistik över vilka företag som är "äkta nyetableringar", d.v.s. särskilja avknoppade, uppsplittrade och sammanslagna företag
- Statistik som visar företagets överlevnadsgrad, avgångar i förhållande till stocken
- Internationellt jämförbar statistik om företagets demografi
- Statistik som belyser effekten av för många och krångliga regler och uppgiftskrav för det lilla företaget. Den administrativa bördan översatt i tid och pengar. Jämförelser mellan stora och små företag. Snedvrids konkurrensen?
- Önskvärt med statistik eller indikatorer på konkurrensen. Exempelvis inom kommunikationssektorn, byggsektorn och detaljhandeln

Utbud: SCB har i ett särskilt projekt tillsammans med Närings- och teknikutvecklingsverket, Nutek, påbörjat utvecklingen av metoder för att studera företagets och arbetsställets demografi (FAD). FAD visar bland annat hur företagets demografi ser ut. Den totalräknade statistiken kan då användas bl.a. för beräkningar av överlevnadsgraden av företag. Statistiken baseras på individregister vilket gör det svårt att jämföra internationellt. EU har ett projekt som baseras på ländernas företagsregister. ITPS redovisar överlevnadsgraden hos företag. ITPS har statistikansvaret för nyetableringsstatistiken och konkursstatistiken och det pågår ett utvecklingsarbete som syftar till att göra dessa statistikällor konsistenta. Även här kan FAD användas.

Statistik över graden av konkurrens saknas. Likaså saknas statistik om regelverkets betydelse.

Innovationssystemet

Behov:

- Statistik över de mindre företagens FoU
- Det finns ett stort behov av att förbättra statistiken om företagens innovationsprocesser; dess bestämningsfaktorer, dess omfattning, dess resultat i form av förnyelse av kommersiella produkter och vilken effekten är på den uthålliga tillväxten

Utbud: Statistik över de mindre företagens FoU saknas. VINNOVA och vissa forskare på KTH arbetar med innovationer och innovationssystem.

Utbildning och kompetensutveckling

Behov:

- Indikatorer som mäter skolans kvalitet och resultat, s.k. kvalitetsindikatorer
 - Statistik över elever som lämnar skolan utan fullständiga betyg
 - Statistik som belyser skolornas förmåga att lära ut. Ett mått kan vara elevens kunskaper vid ingången respektive utgången av en utbildning (prov eller betyg)
- Statistik över basfärdigheter i att läsa, skriva och räkna (IALS-kompetensbegreppet är viktigt att utveckla)
- Statistik som belyser arbetets kvalifikationer relativt de anställdas utbildning och kompetens
- Statistik över arbetsorganisation (tillvaratagande av kompetens och utveckling av kompetens) behöver utvecklas exempelvis:
 - ledning och management
 - ansvar för olika arbetsuppgifter
 - karriärsystem
 - produktionsprocessen
 - belöningsystem
 - IT-användning
 - koppling till arbetsmiljöfrågor
 - organisationsförändringar
- Statistik över antal och andel sysselsatta som deltar i personalutbildning:
 - totalt och fördelat på kön
 - heltid, deltid
 - utbildningsnivå
 - sektor och storlek på företaget
- Andelen av arbetstiden som används till kompetensutveckling
- Statistik som belyser kompetensutveckling genom samverkan mellan företag och andra aktörer (innovationsstudier)

Utbud: Den svenska statistiken över befolkningens formella utbildning och deltagandet i reguljär utbildning är bra. SCB:s Utbildningsregister håller hög kvalitet. Däremot finns det brister i statistiken över kompetensutveckling i arbetet. Uppgifter om personalutbildning inkl. vissa aspekter om kompetensutveckling i arbetet, (exklusive informellt lärande) inhämtas halvårsvis i Personalutbildningsstatistiken. Undersökningen genomförs som tillägg till Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Totalräknad statistik saknas och därmed möjligheten att bl.a. koppla till näringsgren och region. Såväl insamlingen som frågorna i AKU, inklusive tilläggsfrågorna, kommer att förändras till följd av utökade EU-krav. EU:s nya statistik om livslångt lärande tar i huvudsak fasta på deltagande i reguljär utbildning och formaliserad vidareutbild-

ning⁸. En möjlig konsekvens av detta är att andra undersökningar får ersätta AKU:s tillägsfrågor. SCB har tillsatt ett utvecklingsprojekt med syfte att förändra AKU. ITPS deltar i arbetet.

SCB upprättar också statistik över kostnaderna för företagens personalutbildning. Denna baseras på olika register och modeller för skattningar. SCB argumenterar själva för att metoderna måste utvecklas för att möta efterfrågan på dessa uppgifter.

EU har även formulerat mål som syftar till förbättrad kvalitet och effektivitet i utbildningssystemet⁹ och utvecklat ett antal kvalitetsmått inom skolan¹⁰ som kan komma att påverka statistikbehovet. Vad gäller kvalitetsindikatorer för skolan har Skolverket register som i större utsträckning än idag skulle kunna användas för analyser av skolans kvalitet och resultat.

Statistik över arbetsorganisation, tillvaratagande och utveckling av kompetens saknas nästan helt. Uppgifter om arbetsorganisation, lärande i arbetet och hur ny teknik påverkar arbetet saknas. Dessutom krävs att uppgifter i AKU kan kopplas till varandra, men även till andra registerdata.

Arbetsmarknad

Behov:

- Alternativa anställningsformer, kombinationer av att vara egenföretagare och anställd är ett exempel
- Heltäckande deltidsstatistik
- Vakansstatistik
- Varselstatistiken är dålig, blandning av mjuka och hårda varsel. Verkställighetsgraden varierar. Viktig som underlag för konjunkturbedömningar, men även för långsiktiga analyser

Utbud: SCB:s LOUISE-databas är en totalräknad longitudinell databas. Denna databas kombinerat med en del utvecklingsarbete ger vissa möjligheter att beskriva olika anställningsformer, t.ex. anställd, egen företagare, delägare i fåmansbolag. AKU har också uppgifter om tidsbegränsat anställda: prov- eller projektanställning, anställningsstöd, säsongsarbete. Den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken redovisar sysselsatta fördelade på tillsvidare- och visstidsanställning.

AKU har uppgifter som visar arbetstiderna: deltid 1-19 tim, deltid 20-29 tim och deltid 30-34 tim fördelat på kön och ålder. Totalräknad statistik saknas och därmed möjligheten att koppla till finare uppdelningar på näringsgren och region. SCB har tillsatt ett utvecklingsprojekt med syfte att förändra AKU till följd av nya EU-krav, se tidigare kommentarer i detta kapitel.

SCB har utvecklat ny vakansstatistik som kommer att ha god täckning om *uppgiftslämnarskyldighet* införs.

AMS har fått ett särskilt uppdrag att särskilja realiserade från icke realiserade varsel i sin redovisning.

⁸ SCB 2001-10-16. *Statistics on Lifelong Learning. Eurostat, EU-LFS 2003.*

⁹ Europeiska unionens råd för utbildning (2001). *Konkreta framtidsmål för utbildningssystemen*

¹⁰ European Commission (May 2000). *European Report On the Quality of School Education. Sixteen quality indicators. Report based on the work of the Working Committee on Quality Indicators.*

Arbetsmiljö

Behov:

- Statistik om diagnoser över vilken ohälsa och vilka sjukdomar som förekommer
- Statistik som belyser storleken på ohälsan, t.ex. sjukfrånvaro för att kunna följa förändringar
- Statistik som belyser arbetsvillkor som arbetstidens förläggning och längd
- Statistik som belyser eventuell koppling mellan ohälsa och utbildningsnivå och teknologinivå, men även kopplingen till arbetsorganisation och kompetensutveckling
- Hälsoeffekter i relation till arbetad tid. Ohälsa i relation till t.ex. arbetet, fritidssysselsättning, stress
- Arbetsvillkorens inverkan på arbetsmiljön

Utbud: SCB genomför sedan 1989 Arbetsmiljöundersökningar vartannat år. Arbetsmiljöverket (AV) har ansvaret för statistiken om arbetsmiljö och arbetsorsakade besvär. Frågorna ställs som tilläggsfrågor till SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) och via enkäter som skickats ut till dem som svarat på tilläggsfrågorna. AKU kommer att förändras till följd av ökade EU-krav. En konsekvens av detta är att andra undersökningar kan komma att ersätta AKU:s tilläggsfrågor. För att belysa problematiken med ett hållbart arbetsliv krävs utvecklingsarbete, se tidigare kommentarer.

Mångfald

Behov:

- Könsuppdelad statistik
- Statistik som belyser löneskillnader (saknas deltid, befattning och yrke)
- Statistik för att analysera möjligheterna att förena yrkesliv och familjeliv
- Statistik som belyser diskriminering och utsatta grupper (etniska minoriteter och funktionshindrade)

Utbud: Som tidigare redovisat finns uppgifter som visar arbetstider fördelat på kön och ålder i AKU. Dessa bör bättre kunna kopplas till uppgifter om lön, yrke, familjeliv och etnisk mångfald.

SCB håller på att ta fram ett nytt yrkesregister.

SCB har statistikansvar för befolkningsstatistiken. Uppgifter om utrikes födda och utländska medborgare finns i deras register. Personer utan eget födelse- eller medborgarskapsland är svåra att redovisa. Asylsökande och beviljade uppehållstillstånd har SCB också ansvar för.

Det finns en rapport som visar situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Tilläggsfrågor till AKU har använts och resultaten avser 4:e kvartalet 2000.

Användning av IT

Behov:

- Statistik som mäter företagens IT-mognad:
 - andelen företag som använder IT
 - vem i företaget använder IT
 - till vad används IT (funktion)
- Statistik som mäter arbetskraftens IT-kunskaper (datakört?)

- Statistik över flexibelt arbete. Fler jobbar hemma en eller fler dagar i veckan. Hur har detta mönster förändrats? Utöka kunskapen inom detta växande område
- Statistik över det framtida användandet av bredbandstjänster i företag är ett intressant område

Utbud: SCB genomför insamlingar av individers datoranvändning. Insamlingen sker genom tillägsfrågor till AKU. SCB har tillsatt ett utvecklingsprojekt med syfte att förändra AKU till följd av nya EU-krav, se tidigare kommentarer i detta kapitel.

SIKA-rapporten, 2001:5, IKT-STATISTIK, innehåller en analys av behovet och komplettering av IKT-statistiken i Sverige. Om statistiken på IT-området blir enligt vad rapporten föreslår så kommer det att finnas en riklig tillgång på IT-statistik.

Socialt kapital och social ekonomi

Behov:

- Statistik som belyser socialt kapital, t.ex. mjuka faktorer som attityder, på individ- och företagsnivå
- Statistik som belyser relationer mellan företag
- Statistik över ideellt arbete, medlemsengagemang
- Satelliträkenskaper över den sociala ekonomin (ekonomiska föreningar, ideella föreningar och stiftelser) som kan kopplas till nationalräkenskaperna
- Statistik som kartlägger villkoren för social ekonomi och belyser dess betydelse för den totala ekonomin

Utbud: SCB har på uppdrag av Kulturdepartementet (frågan ligger numera på Näringsdepartementet) genomfört en förstudie om utveckling av statistik över Non-Profit Institutions. SCB:s individ- och hushållsundersökningar skulle i viss utsträckning kunna användas för att belysa medborgarnas engagemang i den s.k. frivillighetssektorn. Ett stort utvecklingsarbete kvarstår.

Vissa uppgifter i AKU och dess tillägsfrågor, samt behovet av kompletterad statistik om kompetensutveckling och arbetsorganisation, tangerar frågeställningar om socialt kapital. SCB har tillsatt ett utvecklingsprojekt med syfte att förändra AKU till följd av nya EU-krav, se tidigare kommentarer i detta kapitel.

Regional statistik

Behov:

- Stort behov av *aktuell* regional statistik
- Regionalt nedbrytbar statistik
- Snabb lönesummestatistik på kommunnivå för att följa den regionala utvecklingen
- Statistik som beskriver tjänstesektorn på arbetsställenivå för regional analys
- En uppsnabbning av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS
- FAD, företagens och arbetsställets demografi, redovisat på fin regional nivå (LA-region och kommun)

Utbud: Inom SCB pågår det flera projekt som syftar till en uppsnabbning av den regionalt fördelade statistiken, men betydande delar av dessa kräver tillskott av medel.

SCB producerar enbart årlig statistik över lönesummor. Statistiken baseras på kontrolluppgifter från arbetsgivare och från utbetalare av skattepliktiga sociala ersättningar. Redovisningen av lönesummorna görs regionalt, efter företagets sektor och efter arbetsställets näringsgren. Sociala ersättningar redovisas efter typ av ersättning. En månatlig eller kvartalsvis redovisning är önskvärd.

Infrastruktur och transportsystem

Behov:

- Statistik som möjliggör analyser av kopplingen mellan infrastruktursatsningar och tillväxt
- Kollektivtrafikstatistik på riksnivå, resandestatistik över länsgränser
- Godsflödesstatistik, utnyttjandegrad
- Vägtrafikstatistik
- Statistik över multimodala transporter (såväl när det gäller gods- som persontransporter)
- Tidsanvändningsundersökningar, var går smärtgränsen för resor till och från arbetet (regionförstoringar)?

Utbud: Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) och Lunds tekniska högskola har utarbetat ett förslag till ett heltäckande system för samlad och enhetlig resandestatistik, vilket idag till stora delar saknas. SIKA arbetar också med modeller för att beräkna effekterna av infrastrukturinvesteringar för näringslivets transporter och utvecklar metoder för att analysera infrastrukturens betydelse för tillväxt och regional utveckling.

Ekonomisk statistik

Behov:

- Bättre produktivetsstatistik, framförallt inom tjänstesektorn och den offentliga sektorn. Detta kräver att relevanta prisindex för tjänstesektorerna tas fram
- Årliga import- och exportmatriser, inkl. tjänstehandeln
- Input-output undersökningar, som redovisar flödet av varor och tjänster mellan olika sektorer. Den senaste heltäckande undersökningen gjordes 1957
- Statistik över investeringar i IT (kapitalstockar) för att mäta produktiviteten

Utbud: Relevanta prisindex för olika tjänstebranscher samt nya input-output undersökningar är några av områden som prioriteras i utredningen *Behovet av ekonomisk statistik SOU 2001:34*.

Statistik om investeringar (kapitalstockar) i IT saknas vilket försämrar kvaliteten på beräkningarna om samband mellan IT och produktivitet. I utredningen *Behovet av ekonomisk statistik SOU 2001:34*, påtalas också behovet. Ett sätt att komma vidare är att samla in uppgifter om det totala värdet i företaget. Det bestäms av summan av finansiellt kapital (inkl. maskiner och anläggningar) och det intellektuella kapitalet. Det senare inkluderar mänskligt kapital (personal) och strukturellt kapital. Hit räknas företagets arbetsorganisation, nätverk, och IT-system. Dessa uppgifter måste vara möjliga att kombinera med befintlig statistik. Det ökar möjligheterna att analysera sambandet mellan IT och produktivitet.

5. Inom vilka områden är förbättringar av statistiken mest angelägna?

En sammanvägning av det informationsbehov som framkom i genomgången av viktiga problemområden inom tillväxtpolitiken och behovet av statistiskt underlag som krävs för att möta dessa utmaningar, visar på en rad brister i det statistiska underlaget för tillväxtpolitiska analyser. Dessa behov av förbättrat beslutsunderlag har sorterats in under ett antal rubriker som representerar olika områden inom politiken. Vi har valt områdena efter vad som har bedömts vara av störst politisk vikt och inte efter var luckorna i statistiken är som störst. Valen av prioriterade områden är baserade på det som framkommit vid intervjuerna. I viss utsträckning har behovsbilden kompletterats med exempel på angelägna analyser och behovet av statistik

Företagens dynamik

Fler och växande företag är ett viktigt mål för regeringens politik för att skapa bättre förutsättningar för ökad tillväxt och sysselsättning. Det vetenskapliga och politiska intresset för näringslivsdynamik har på senare år alltmer fokuserats på utvecklingen av små och medelstora företag. Svenska och internationella studier visar att nya arbetstillfällen huvudsakligen skapas genom nyetableringar och genom tillväxt i en mängd små företag och inte, som man tidigare antagit, i en begränsad grupp storföretag och tillväxtföretag. Det finns dock många länkar mellan små och stora företag.

För att förstå de mekanismer som bidrar till tillväxt, förnyelse och dynamik i näringslivet krävs kunskap om företagens demografi, d.v.s. dynamiken bakom företag. Det krävs kännedom om vilka företag som verkligen är nya och möjlighet att skilja dessa från förändringar i företag såsom företagssplittringar, avknoppningar eller sammanslagningar i olika former. Flera av de intervjuade främst inom Näringsdepartementet och centrala myndigheter har uttryckt ett stort behov av tillgänglig statistik som belyser företagens dynamik och som möjliggör analyser där man kan följa individer och företag över tiden. Även inom OECD och Eurostat är detta ett område som prioriteras och där ansträngningar görs för att internationellt jämförbar statistik av god kvalitet ska tas fram.

Det finns i nuläget bra och tillförlitlig företagsstatistik som redovisar nyföretagande och konkurser, dock är den empiriskt baserade kunskapen om den övriga dynamiken i näringslivet och dess betydelse för den ekonomiska utvecklingen förhållandevis begränsad. En viktig orsak till detta har varit problemen med att få fram kvalitativt god och relevant statistik över enskilda företags demografiska, ekonomiska och sysselsättningsmässiga utveckling, från etableringstillfället till den eventuella fas då de läggs ned.

Innovationspolitik

Innovationspolitik och innovationssystem är begrepp som ofta förekommer i debatter om tillväxt. Speciellt under 1990-talet har innovationens betydelse för tillväxt diskuterats i olika sammanhang. OECD och Europeiska kommissionen har varit två viktiga pådrivare i att lyfta fram frågor om innovationer. Innovationssystem är ett komplext begrepp och det finns flera olika definitioner. Flera olika politikområden berörs som näringspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik och regional utvecklingspolitik. Av intervjuerna framgår att det saknas information om innovationer och innovationssystem. Det finns också ett stort behov av att genomföra sådana jämförande studier mellan olika länder för att bättre kunna bedöma bl.a.

olika länderfaktorer som utbildningsnivå, riskkapitalmarknad, ”entreprenörsanda”, infrastruktur och institutionella förhållanden utöver entreprenörsanda.

En viktig del i innovationssystemet är hur olika aktörer samarbetar och lär av varandra. Undersökningar om olika lärandestrategier har gjorts i Nuteks s.k. flexundersökningar. Bland annat har Nutek genomfört analyser av samverkan mellan företag och andra aktörer¹¹. Motivet till samverkan är det ökade behovet för företag att komplettera sina egna resurser med andras och därmed dra nytta av kompetens som finns i andra organisationer. Små företag samverkar i mindre utsträckning än stora företag, särskilt med universitet och högskola. De har också i större utsträckning geografiskt begränsade nätverk. Analyserna visar att företag som samverkar är mer konkurrenskraftiga, särskilt geografiskt utsträckta relationer utanför den egna regionen, är betydelsefulla. Analysen indikerar på samband mellan samverkan och andra lärandestrategier, tydligast med innovationer och kompetensutveckling samt hög grad av användning av IT för intern och för extern kommunikation.

Exempelvis framgår att ju fler tillfälligt anställda och ju högre andel högskoleutbildade desto större är sannolikheten att företaget samverkar med universitet och högskola. Denna studie visar på behovet av kunskap om samverkan t.ex. att all form av samverkan inte har samma betydelse. Den visar också att de mindre företagen skulle vinna på ökad samverkan. Andra analyser¹², baserade på flexdata, visar bland annat att företag i större omfattning anlitar andra företag för den egna huvudsakliga verksamheten. De visar även på ökad användning av korttidsanställningar och förekomst av nätverkande samt behov av kommunikation med hjälp av IT. Dessutom förs ett resonemang om problemen att studera dessa aspekter inte minst mot bakgrund av bristande statistik.

Även vår kartläggning av statistiska behov visar att det finns ett stort behov av denna typ av beslutsunderlag som kräver att statistiken utvecklas.

Kompetensutveckling

Ett starkt omvandlingstryck i form av ökad internationalisering och en snabb teknisk utveckling har förändrat kvalifikationskraven i många arbeten. Det har gjort det allt mer angeläget för individen att fortsätta sitt lärande även efter avslutad skolgång i form av återkommande formell utbildning, men även genom lärande i det dagliga arbetet. Flera av de intervjuade främst inom regeringskansliet och vissa myndigheter lyfter fram att informationen om kompetensfrågor i arbetslivet är central för tillväxtpolitiken. Det finns ett stort behov av statistik som belyser den kompetensutveckling som sker utanför det formella utbildningssystemet och information om hur arbetsorganisationer tillvaratar och utvecklar lärande. Studier visar att kombinationen av formellt och informellt lärande ökar nyttan av lärandet¹³. Det saknas även kunskap om hur utbildningssystemet och arbetslivet samverkar. Dessutom efterfrågas kompletterande information om hur väl tillgången och efterfrågan på olika kompetenser matchar varandra på arbetsmarknaden.

Företag och regioner med likartade grundläggande produktionsförutsättningar uppvisar olika tillväxt. Flera studier tyder på att detta i allt större utsträckning kan förklaras av olika strate-

¹¹ ITPS (2001). Samverkan för konkurrenskraft

¹² Arbetslivsinstitutet 2001:8, Internationalisering, flexibilitet och förändrade företagsformer. En statistisk analys av arbetsställdenas utveckling under 90-talet.

¹³ Ellström(1991) Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet-problem, begrepp och teoretiska perspektiv. Publica, Stockholm

gier för tillvaratagande och utveckling av kompetens i organisationen och dess omvärld. Kunskapen om företagsstrategier och satsningar på kompetensutveckling för det *enskilda företaget* är relativt god i Sverige. Det beror på att det finns en tradition av denna form av studier sedan en lång tid tillbaka. Flera av dem har studerat förändringar av arbetsorganisation och kompetensutveckling. Några av studierna har även som ambition att säga något om dessa satsningars betydelse för företagets konkurrenskraft. Det är dock inte möjligt att generalisera utifrån exempel. För att kunna studera effekter på detta område krävs kunskap om en rad andra faktorer som också påverkar utfallet. Endast ett fåtal studier inom ämnesområdet har genomförts på ett representativt dataunderlag samt med hänsyn till komplexiteten i arbetslivet d.v.s. att analysen har standardiserats för ett antal andra faktorer som påverkar arbetslivet.

Analysen av informationsbehov inom detta område är baserad främst på ITPS sammanställning av det behov av statistik som regeringskansliet och vissa centrala myndigheter lyft fram. Men även ett antal studier av s.k. mjuka faktorer betydelse för konkurrenskraften används som underlag för bedömningen av behovet av ny statistik. I dessa studeras en rad faktorer betydelse för konkurrenskraften särskilt arbetsorganisationens, kompetensutvecklingens och rekryteringsstrategiers betydelse. Men även IT-användningens och samverkan med företag och organisationers betydelse för konkurrenskraften.

Det finns indikationer på en minskad förekomst av kompetensutveckling i arbetslivet under 1990-talet. Detta framkommer i en Nutekrapport¹⁴. Fler studier av hur förändringen har sett ut under de senaste åren bör göras, eftersom de studier som är gjorda bygger på uppgifter från 1990-talet. Därför krävs att kontinuerlig statistik även på dessa områden utvecklas.

Även statistik som visar på förändringen av kvalifikationer i arbetet och dess samband med användningen av ny teknik efterfrågas. Andra aspekter på kompetensutveckling kommer fram då man ställer arbetets kvalifikationer i relation till de anställdas utbildning och kompetens. Bland annat för att kunna visa på förekomsten av under- och överutbildade såsom är gjort i en förstudie från ITPS¹⁵. För att kunna föra en mer effektiv tillväxtpolitik och en politik som syftar till god arbetsmiljö samt ökade förutsättningar för individen på arbetsmarknaden, krävs både information baserad på individuppgifter och på uppgifter om organisationer och arbetsställen.

Hållbart arbetsliv

Tillväxt förutsätter ett hållbart arbetsliv. När allt färre yrkesverksamma ska försörja allt fler krävs en hållbar utveckling som möjliggör att alla resurser kan tas tillvara effektivt. Brister i möjligheterna att påverka sin arbetssituation tas upp i intervjuerna som ett tillväxtproblem med nära anknytning till arbetskraftsförsörjningen. För att möta dagens utveckling vad gäller långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar krävs kunskaper om orsaksfaktorer bakom ohälsan och om vilka förhållanden som gynnar hälsa.¹⁶

En av de genomförda flexstudierna¹⁷ indikerar positiva samband mellan god arbetsmiljö, lärande i arbete och konkurrenskraft. Till denna slutsats kommer även andra analytiker och forskare¹⁸. Det finns ett behov av att ytterligare belysa eventuella samband mellan arbetsmil-

¹⁴NUTEK (2000). *Företag i förändring – lärandestrategier för ökad konkurrenskraft*.

¹⁵ Under- och överutbildning på 2000-talets arbetsmarknad. En förstudie av matchningen mellan utbildning och kvalifikationskrav, ITPS A2001: 6.

¹⁶ Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet: Sammanfattning av HPHs forskningsprogram 2001-11-21.

¹⁷ Nutek: Towards Flexible Organisations B 1996:6, NUTEK Förlag, Stockholm

¹⁸ Arbetslivsinstitutet Nr 2000:9, Anställningsformer, arbetsmiljö och hälsa i ett centrum-periferiperspektiv.

jön och konkurrenskraften. Här bör inkluderas analyser om individens möjlighet att bestämma den egna arbetstakten, arbetsvolym, stress, hot om permittering etc. En utveckling av kunskapsunderlaget om arbetsmiljöers och arbetsorganisationers betydelse i detta sammanhang är viktigt ur ett tillväxtperspektiv.

Frågeställningar om hållbart arbetsliv är också prioriterat inom EU. Inom European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, har vissa försök att göra studier som jämför utvecklingen inom olika EU-länder gjorts¹⁹. Kritik har riktats mot dessa studier eftersom de bygger på bristande statistikunderlag, men de kan ändå vara vägledande för att visa vilken typ av frågor som är viktiga att belysa. Förutsättningarna för detta är dock att jämförbar statistik finns.

Det finns få studier som visar på samband mellan pensionsåldern, utbildningsnivån och lärande i arbetslivet. Ökad kunskap om dessa frågeställningar är av intresse dels för att säga något om realismen i ett livslångt lärande, dels i att senarelägga pensionsåldern. För att kunna göra detta krävs att statistik utvecklas där det saknas (se tidigare kommentarer) och att denna kan kopplas till befintliga register.

En studie om attityder tyder på att arbetsgivare i Sverige i allmänhet har en negativ inställning till äldre yrkesverksamma och att arbetsgivarnas attityder måste förändras för att öka andelen som senarelägger sin pension²⁰.

Mångfald

Mångfald utgörs av människor med olika egenskaper, förutsättningar och livserfarenheter. Till dessa räknar vi inrikes- och utrikesfödda, svenska och utländska medborgare, olika etniska grupper, men även kön och ålder.

Den svenska arbetskraften blir alltmer heterogen. Den tidigare kärnan i arbetskraften, som bestod av svenska män mellan 20 och 50 år krymper från år till år. I dag är 48 procent av den svenska arbetskraften kvinnor och tio procent är född utomlands. Viss statistik visar på att alla potentiella resurser inte tillvaratas på bästa sätt. Ett exempel är att personer med utländsk härkomst i större utsträckning är arbetslösa än andra i Sverige och dessutom i högre omfattning än motsvarande grupper i andra länder. Hur vi förvaltar våra mänskliga resurser är avgörande i dagens kunskapsamhälle. De ekonomiska fördelarna med mångfald är uppenbara. Genom att rekrytera brett kan lediga tjänster fyllas med den mest kompetenta arbetskraften, oavsett kön och etnisk bakgrund. För att belägga dessa fördelar behövs statistik som kan visa på mångfaldens betydelse för tillväxten. Ett exempel som tar upp vissa av dessa aspekter är Nuteks studie om jämställdhet och lönsamhet²¹.

Vid våra intervjuer har det framkommit att brist på arbetskraft ses som det allvarligaste hotet mot ekonomisk tillväxt och utveckling. För att få fram kvalificerad arbetskraft krävs att alla mänskliga resurser utnyttjas effektivt. En prioriterad uppgift i regleringsbrevsuppdraget är att göra det möjligt att redovisa kvinnor och invandrare i företagsstatistiken. (Detta är viktigt

¹⁹ Employee direct Participation in Organisational Change, EPOC. Humanize Work and Increase Profitability? Direct participation in organizational change viewed by the social partners in Europe (1995). New Forms of Work Organisation. Can Europe realise its potential? Results of a survey of direct employee participation in Europe (1997). Employment through Flexibility – Squaring the Circle? Findings from the EPOC Survey. (1999)

²⁰ Riksförsäkringsverket 2001, Arbetsgivares attityder till äldre yrkesverksamma.

²¹ Nutek R 1999:19, Jämställdhet & Lönsamhet.

eftersom Sverige är beroende av all den entreprenöranda som finns i landet för att starta och utveckla företag²².

IT-politik

Sverige rankas högt i internationella jämförelser då det gäller faktorer som är betydelsefulla för tillväxt, som exempelvis IT-mognad. Detta förhållande har dock inte resulterat i den ekonomiska tillväxt som man skulle ha kunnat förvänta sig. Hur IT påverkar tillväxten är inte klarlagt, även om det finns vissa indikationer på dess effekter. För att förstå hur IT främjar tillväxten måste statistik som belyser denna fråga utifrån olika perspektiv tas fram. Viktiga exempel på frågeställningar är hur de anställdas kompetens att använda IT utvecklas och vem som använder IT samt till vad IT används. Det är viktigt att denna statistik är möjlig att koppla till andra uppgifter om anställda och organisationen. Den måste också vara möjlig att använda i jämförandestudier av olika länder och deras utveckling, men även för att kunna studera IT-användandet i olika lokala miljöer i Sverige. Många av statistikanvändarna har i intervjuerna framhållit att bristerna i IT-statistiken är stor.

Ett förslag till ett svenskt samlat system för statistik om modern informations- och kommunikationsteknik, IT, har utarbetats av Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA²³. Där föreslås bland annat att den företagsbaserade IT-statistiken ska besvara frågeställningar som vilken IT som finns på företagen, hur den används och av vem, om distansarbete förekommer, om företaget köper IT-tjänster, IT-utbildning, vad Internet används till etc. ITPS delar SIKA:s syn om att en samordning krävs för att tillgängliggöra Sveriges samlade statistik inom IT-området, samt att den befintliga IT-statistiken behöver kompletteras och utvidgas.

Mycket tyder på att IT som informationsstöd har en positiv påverkan på såväl individens kunskaper som färdigheter och är av intresse när man söker förklaringar till skillnader mellan företags lönsamhet och produktivitet.²⁴

Socialt kapital och social ekonomi

Begreppet socialt kapital har på mindre än ett decennium erövrat en central plats i den internationella samhällsdebatten och forskningen. Detta kan sannolikt förklaras av att de företeelser som omfattas av begreppet – normer, värderingar, ”anda”, etc. och dessas praktiska uttryck i bygget av nätverk, relationer m.m. – spelar en större roll i kunskaps- och tjänstesamhället än de gjorde i industri- och jordbrukssamhällena.

En rad studier visar att det sociala kapitalet i form av sociala relationer, attityder, traditioner, nätverk etc. spelar stor roll för hur ekonomin fungerar, för företagande och för tillväxt i skilda miljöer. Det sociala kapitalet är en viktig tillgång för individer, företag och samhälle på såväl global som lokal nivå.

Ett exempel på det sociala kapitalets betydelse i arbetslivet som berör relationer och attityder är nya ledningsstrategier. Genomgående i diskussionen om nya strategier betonas idéer och mål snarare än snävt bestämda befattningar och snävt bestämda rutiner. Det betyder att arbetsgivaren styr genom att skapa en kultur som bygger på goda relationer och en decentraliserad arbetsorganisation. Andra exempel är att medarbetarna för att lösa en uppgift använder kon-

²² Kvinnor och invandrare i företagsstatistiken, delrapportering av ITPS regleringsbrevsuppdrag 2001-08-30

²³ SIKA Rapport 2001:5. *IKT-statistik. Förslag till ett svenskt system för statistik om informations- och kommunikationsteknik.*

²⁴ NUTEK (2000). *Företag i förändring – lärandestrategier för ökad konkurrenskraft.*

takter med personer i andra organisationer. För att detta ska vara möjligt krävs en ny form av ledarskap. Det räcker inte med ett stort yrkeskunnande, utan det krävs också stor social kompetens i organisationen, samt att dessa kontinuerligt utvecklas.

Frågor om det sociala kapitalet berör även frågeställningar om psykosociala faktorer i arbetslivet. Även dessa hänger i stor utsträckning samman med möjligheten till kompetensutveckling. Det sociala kapitalet är därför av stort intresse i diskussionerna om hållbart arbetsliv och möjligheten till att få fler att vilja arbeta fram till 67 års ålder.

Uppgifter om det sociala kapitalet, vad det innefattar samt dess betydelse för individer, organisationer och samhällsutvecklingen i stort är bristfälligt. Detta påtalas också i våra intervjuer.

Social ekonomi avser organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

Det finns forskning som visar att den sociala ekonomin har betydelse för den ekonomiska tillväxten, särskilt på landsbygden. Den sociala ekonomin har förutsättningar för att bidra till en ökad sysselsättning, speciellt för grupper som är svaga på arbetsmarknaden. Den kan också tänkas bidra till att öka samhällets service, genom t.ex. nya lösningar inom vård och omsorg. I intervjuerna framkommer att det finns stora brister på officiella data och statistik över den sociala ekonomin.

Regional utveckling

Decentraliseringen av regionalt utvecklingsarbete ställer allt högre krav på regionalt nedbrytbar statistik. Tillväxtavtalen ska bygga på en grundlig analys av näringslivets utvecklingsförutsättningar i regionen. I analysen ingår att synliggöra de resurser som kan främja en god utveckling, men också att påvisa hot. Flera av de intervjuade inom såväl regeringskansliet, myndigheter och regionala organ har också pekat på behovet av en god tillgång på aktuell statistik för att kunna följa den regionala utvecklingen.

De regionala räkenskaperna med uppgifter om förädlingsvärden på olika regionala nivåer och uppgifter om bruttoregionproduktens utveckling är nödvändiga för att kunna följa den regionala utvecklingen kopplad till de regionala tillväxtavtalen samt de programarbeten som aviseras i den nya regionala utvecklingspropositionen. Statistiken på detta område har under de senaste åren varit mycket inaktuell, samtidigt som kvaliteten i vissa fall kan ifrågasättas. Det är därför angeläget att SCB lägger ökad prioritet och resurser på att ta fram aktuell och korrekt statistik om de regionala räkenskaperna. Som komplement till detta finns det också behov av statistiska indikatorer som kan ge en preliminär, men mycket snabb bild av den ekonomiska utvecklingen i regionerna. Lönesummor redovisade på regional nivå kan vara ett alternativ till bruttoregionprodukten för att mäta tillväxten på regional nivå.

Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) utgör också ett mycket värdefullt underlag för regionala analyser. Eftersläpningen i statistiken är stor. AKU-statistiken som tas fram betydligt snabbare går inte att använda på finare geografisk nivå än län och stora kommuner, och även länsnivån är ibland vanskelig att dra slutsatser ifrån. Även här finns således

ett stort behov av metodutveckling för att kunna ge en snabb indikation om sysselsättningsutveckling för exempelvis lokala arbetsmarknadsregioner.

SCB har i samarbete med tidigare Nutek, påbörjat ett särskilt projekt för utveckling av metoder för att studera företagens och arbetsställets demografi (FAD). Det är angeläget att detta arbete fortsätter för att möjliggöra analyser av nyföretagandet och utveckling av den befintliga stocken företag (arbetsställen) på finare regional nivå än län (LA-region och kommun).

Arbetsställestatistik för tjänstesektorerna saknas. Den privata tjänstesektorn utgör ca 45 procent av BNP. Möjligheterna att följa den regionala utvecklingen begränsas kraftigt när tjänstesektorerna inte kan analyseras. Det är därför mycket viktigt att arbetsställestatistiken förbättras för tjänstesektorerna. Detta framhålls också i SCB:s utredning "Behovet av ekonomisk statistik" SOU 2001:34. Detta kräver dock ytterligare medeltillskott.

Tjänstesektorns utveckling

Paradoxalt nog är ett av de största tillväxtproblemen att vi inte kan mäta den reala produktivitetstillväxten i stora delar av ekonomin. Detta får till följd att vi inte kan avgöra om den förda politiken är framgångsrik.

Produktivitetstillväxten i den offentliga sektorn mäter vi inte alls och för stora delar av den privata tjänstesektorn används i princip en schablon som gör att produktivitetstillväxten huvudsakligen kommer att mätas som den reala löneutvecklingen. Därtill kommer de oerhörda svårigheterna att skilja mellan kvalitetsutveckling och inflation inom de kunskapsintensiva och högteknologiska delarna av tillverkningsindustrin. Mycket talar för att tillväxten i dessa sektorer kan vara systematiskt underskattade.

Det finns stora brister i det statistiska underlaget. I den kunskapsintensiva tjänstesektorn är problemen som störst. Det är helt nödvändigt att veta hur prisutvecklingen och därmed produktivitetstillväxten ser ut i den stora och alltmer dominerande privata tjänstesektorn. BNP-mätningarna är klart osäkra tills man skapat dessa mått. Det blir mycket svårt att bedriva en adekvat tillväxtpolitik utan att veta något om produktivitetstillväxten i denna sektor.

6. ITPS förslag

I detta avsnitt kommer vi att redovisa ITPS förslag till förbättringar av det statistiska beslutsunderlaget. Förslagen avser att förbättra möjligheterna till relevanta analyser inom de prioriterade områdena av politiken som beskrevs i kapitel 5. I varje förslag redovisas beräknade kostnader och vilken myndighet som bör få ett officiellt statistikansvar. Kapitlet inleds med en principiell diskussion kring valet av ansvarig myndighet.

ITPS förslag till statistikansvariga myndigheter

Vi har som framgått ovan begränsat vår analys av statistikbehovet till den mer långsiktiga strukturella, mikrobetonade delen av tillväxtpolitiken. Det innebär att underlag för exempelvis finans- och penningpolitiken inte ingått i våra överväganden. Grunden för inom vilka områden vi valt att föreslå förbättringar, har styrts av de prioriteringar som kommit fram i intervjuerna. De intervjuade har tillfrågats om vilka tillväxtpolitiska problem och hinder som de upplever som de största under den närmaste tidsperioden.

Systemet med statistikansvariga myndigheter utvärderades för ett par år sedan och visade bland annat att den nya principen att delegera beställar- och utvecklingsansvaret för olika statistikområden till sakmyndigheter fungerat bäst när dessa bedrivit analysverksamhet inom respektive område²⁵. Såväl kvalitet, relevans som inflytande från övriga användare har ökat jämfört med när SCB hade ansvaret. Det enda väsentliga problem med denna ordning som utvärderarna lyft fram, är att överblicken och samordningen ibland har varit bristfällig. Detta talar för att statistikansvaret för ett område i normalfallet bör ligga på en myndighet som har ansvar för analyser inom detta område. Det har också varit vägledande för våra förslag.

I vissa fall där den viktigaste kompetensen för utvecklingen av ett område är statistisk och produktionsteknisk, eller där samordningen är hela verksamhetsidéen som för exempelvis Nationalräkenskaperna, är SCB dock det självklara valet. Vidare är det en fördel att de myndigheter som har ett statistikansvar har ett lite bredare ansvar eftersom det finns vissa stor driftsfördelar när det gäller specialistkunskaper och av samordningsskäl. Generellt sett är det dock bara i undantagsfall lämpligt att de statistikansvariga analysmyndigheterna själva står för produktionen. Detta gör SCB och andra specialister mycket bättre.

Inom den strukturella delen av tillväxtpolitiken skedde en omfattande omstrukturering av myndigheterna för ett år sedan. De nya myndigheter som skapades var VINNOVA, NUTEK och ITPS. De två förstnämnda har huvudsakligen operativa uppgifter, medan ITPS är en analysmyndighet som också fick det samlade statistikansvaret för den statistik som Närings- och teknikutvecklingsverket, Nutek, tidigare ansvarade för.

Mot denna bakgrund har det varit naturligt att i första hand välja ITPS som statistikansvarig myndighet för de nya områden som vi föreslår. I några fall när det gäller arbetsorganisationer och delar av området socialt kapital och social ekonomi så kan Arbetslivsinstitutet tyckas ligga nära till ämnesmässigt. De har dock inget statistikansvar idag, varför vi har valt att även i dessa fall föreslå ITPS. I en del fall väljer vi dock att föreslå SCB av de skäl som redovisats ovan.

²⁵ SOU 1996:96 Statistikreformen - Utvärdering och förslag till utveckling

Förslag 1 En individ- och företagsdatabas

Det finns i nuläget bra och tillförlitlig företagsstatistik som redovisar nyföretagande och konkurser, den empiriskt baserade kunskapen om dynamiken i näringslivet och dess betydelse för den ekonomiska utvecklingen är däremot begränsad. ITPS föreslår därför att det byggs upp en longitudinell mikrodatabas över individer och företag för att möjliggöra studier och analys av övriga företagsdemografiska händelser. Denna databas är även nödvändig för att skapa en statistik över företagare. Det blir då möjligt att analysera kvinnor och invandrare som företagare och jämföra dem med andra grupper. Databasen kommer också att utnyttjas för att utveckla statistiken inom områdena internationella företag respektive statistiken över IT-sektorn. Vidare kommer den att utgöra en viktig förutsättning för den nedan föreslagna utvecklingen av statistik om kompetensutveckling i arbetslivet. ITPS föreslås få ett officiellt statistikansvar för området företagens dynamik respektive för företagarestatistik.

På senare år har det vetenskapliga och politiska intresset för näringslivsdynamik allt mer kommit att fokusera på utvecklingen av små och medelstora företag. Svenska och internationella studier visar att nya arbetstillfällen till största delen skapas genom nyetableringar och måttlig tillväxt i en mängd små företag snarare än i en begränsad skara storföretag och tillväxtföretag. Som vi tidigare pekat på finns företagsstatistik som redovisar nyföretagande och konkurser, dock är den empiriskt baserade kunskapen om den övriga dynamiken i näringslivet och dess betydelse för den ekonomiska utvecklingen begränsad. En viktig orsak till detta har varit problemen med att få fram kvalitativt god och relevant statistik över enskilda företags demografiska, ekonomiska och sysselsättningsmässiga utveckling, från etableringstillfället till en eventuell nedläggning.

Förslag

ITPS föreslår att det byggs upp en longitudinell mikrodatabas över individer och företag för att tillgodose en del av de ovan prioriterade behoven. Databasen föreslås bygga på bl.a. LOUISE-databasen som är ett longitudinellt registersystem och på FAD som är en metod för att beskriva företagens dynamik. Det nya yrkesregistret föreslås också ingå. Denna databas kommer att användas för utveckling av statistiken över företagens dynamik, IT-sektorn, internationella företag och den utgör också en grund för att utveckla statistik över företagare. Databasen syftar även till att förbättra statistiken över kompetensen i arbetslivet, genom att koppla arbetskraftens utbildningsnivåer till företagen.

Vårt förslag är att ITPS tilldelas medel i enlighet med beräknad budget för att integrera FAD i individ- och företagsdatabasen samt för att tillsammans med SCB bidra till utveckling av FAD-metoden. Samt att ITPS tillsammans med SCB fortsätter deltagandet i Eurostats Business Demography Project och undersöker möjligheten att integrera resultatet i individ- och företagsdatabasen.

Kostnader

Inköp av statistik främst FAD och LOUISE samt egna kostnader (främst personalkostnader), inklusive deltagande i projektet Business Demography, beräknas uppgå till 3,5 miljoner per år. Av den totala kostnaden beräknas omkring hälften utgöra statistikcostnader. Uppbyggnadskostnaden under det första året beräknas till 2 miljoner kronor därutöver.

Ansvar

ITPS föreslås ansvara för databasen, samt få ett statistikansvar för området företagens dynamik och för statistik över företagare.

Tidsram

Givet att ITPS tilldelas medel för uppbyggnaden av databasen, beräknas tidsåtgången till dess att materialet fullt ut kan användas i statistikproduktionen och därmed i analysarbete, vara sex månader efter det att SCB överlämnat data.

Den nuvarande officiella nyföretagarstatistiken

ITPS är statistikansvarig myndighet för den officiella nyföretagarstatistiken. Myndigheten genomför årligen en enkätundersökning som riktar sig till ett urval av de företag som nyregistreras i SCB:s företagsdatabas. Syftet är att belysa tillkomsten av genuint nystartade företag inom olika regioner och näringsgrenar. Intermittent genomförs också en urvalsbaserad enkätundersökning som följer upp och kartlägger utvecklingen för genuint nystartade företag. En styrka hos nyföretagarundersökningen är att den förmår urskilja genuint nystartade företag från nyregistreringar till följd av ägarbyten, ändringar av juridisk form, verksamhetsförändringar etc. Både nyföretagar- som uppföljningsundersökningen innehåller vidare kvalitativa data såsom motiv till företagsstart och hinder för expansion av verksamheten. Statistiken i de båda undersökningarna är också förhållandevis aktuell. Till de båda undersökningarnas begränsningar hör att de är urvalsundersökningar som med nuvarande design och precisionskrav endast tillåter nedbrytning av statistiken på län och grov näringsgrensnivå. Vidare fångar inte undersökningarna mångfalden av företagsdemografiska händelser såsom avknoppningar, uppsplittningar, delningar, sammanslagningar etc. Både nyföretagar- som uppföljningsundersökningen harmoniserar emellertid metodologiskt och definitionsmässigt med vad som gemensamt överenskommit inom OECD, vilket innebär att möjligheterna till internationella jämförelser på sikt är goda.

Kvartalsvisa nyföretagarundersökningar

Ett förslag är att den årliga nyföretagarstatistiken ersätts med en kvartalsstatistik. ITPS vill undersöka möjligheten till ett två-steps urval. I första steget tillfrågas alla nyregistrerade företag om verksamheten är genuint ny. Vid ett jakande svar ställs en fråga om antalet sysselsatta. I steg 2 planeras ett stratifierat urval av de företag som i steg 1 svarade att verksamheten var genuint ny. Stratifieringsvariabler förväntas vara län eller kommun, juridisk bolagsform, branschnivå enligt tvåsiffrig SNI 92. Undersökningens precisionskrav skulle vara utformade på ett sådant sätt att de bästa skattningarna erhålls på branschnivå enligt tvåsiffrig SNI 92 över län. Detta skulle innebära en väsentligt snabbare rapportering av utvecklingen av antalet genuint nystartade företag och sysselsatta på dessa företag.

Kostnad för att undersöka förutsättningarna för en kvartalsvis redovisning är cirka 0,25 miljoner kronor och den löpande driften beräknas till 0,4-0,7 miljoner kronor per år.

Hur kan vi få en bättre företagarestatistik?

För att bedriva en politik för småföretagare behövs statistik över företagare. Antalet företagare som har enskild firma eller är delägare i fåmansaktiebolag var 304 000 år 1999. Det fanns 209 000 företagare med enskild firma och 95 000 företagare som delägare i fåmansaktiebolag. Källa till uppgifterna är SCB:s sysselsättningsregister. Företagarna kan redovisas med hjälp av ett stort antal bakgrundsvariabler som kön, ålder, utbildning, region, etnicitet m.m. Två kriterier måste vara uppfyllda för att bli klassad som företagare i statistiken. Det ena kriteriet är att verksamheten har gått med överskott. Det andra kriteriet är att om en person har en anställning och dessutom är företagare så räknas den verksamhet som har den högsta inkomsten, t.ex. om anställningen ger en högre inkomst räknas personen som anställd och vice versa. Antalet delägare i fåmansaktiebolag är fr.o.m. 2001 begränsat till högst fyra ägare. Antalet företagare totalt var cirka 380 000 och det betyder en täckningsgrad på 80 procent. Det ska också

vara möjligt att via taxeringsregistret redovisa de 20 procent som återstår, dvs de som idag driver en verksamhet med underskott respektive de som på grund av en högre inkomst klassas som anställd.

Företagsstatistiken är en totalundersökning. Företag med minst 50 anställda samt några företag med stor balansomslutning eller med stor verksamhet får fylla i en enkät med efterfrågade uppgifter. För övriga företag gäller att uppgifter samlas in via de standardiserade räkenskapsutdragen (SRU), som företagen lämnar till skattemyndigheterna, som bilaga till skattedeclarationen.

Uppgifter om vilka som leder företagen finns inte insamlade. En möjlighet är att hämta informationen från företagens årsredovisningar från Patent och Registreringsverket (PRV). Namn (men inte personnummer) på VD och styrelsemedlemmar samt organisationsnummer finns hos PRV och sedan kan uppgifterna matchas mot SCB:s register. Det är dock oklart hur kvaliteten på statistiken blir.

Uppgifter för individer hämtas i första hand från SCB:s Sysselsättningsregister som består av en samkörning av ett antal olika individregister samt Företagsdatabasen (FDB). Denna databas med både individ- och företagsuppgifter är en nödvändig grund för att skapa en statistik över företagare och därmed möjliggöra analyser av kvinno- och invandrare som företagare. Detta möjliggör studier av företagarnas situation som individer, hur de skiljer sig från varandra samt från löntagare i respektive grupp. Ur denna statistikdatabas kan sedan olika urval och bearbetningar göras för analysändamål.

Företagarestatistik för kvinnor och invandrare

I den nyföretagarstatistik som ITPS är statistikansvarig för kan man sedan några år urskilja företag som startas av kvinnor och invandrare. I delrapporten, "Kvinnor och invandrare i företagsstatistiken" beskrivs behovet av att redovisa data även för befintliga företag²⁶. Den databas som ITPS föreslår i detta avsnitt, kan användas för att identifiera kvinnor och invandrare som företagare.

Denna databas med både individ- och företagsuppgifter är en nödvändig grund för att analysera kvinno- och invandrarföretagen samt företagarna. Detta möjliggör studier av företagarnas situation som individer, hur de skiljer sig från varandra samt från löntagare i respektive grupp. Ur denna statistikdatabas kan sedan olika urval och bearbetningar göras för analysändamål.

Komplettering av nyföretagarstatistiken med hjälp av registerstatistik

Totalräknade registerdata på företagsnivå utgör ett viktigt komplement till den nuvarande urvalsbaseade nyföretagarstatistiken. Databaser med totalräknade register över företag och sysselsatta ger allmänt sett oanade möjligheter till olika analyser och kan ge svar på många intressanta frågeställningar. En registerbaserad ansats med vars hjälp man kan följa företagens demografiska utveckling fordrar en longitudinellt utformad databas med registeruppgifter över företag där det över tiden går att identifiera och klassificera företagsdemografiska händelser. Ett grundläggande problem med att i register följa enskilda företags utveckling är avsaknaden av tidskonsistenta företagsidentiteter. Något som leder till svårigheter att över tiden fastställa vad som i realiteten kan betraktas som nya eller nedlagda företag och vad som kan anses utgöra andra typer av förändringar i redan existerande verksamheter. För närvarande pågår utveckling av två intressanta registerbaserade metoder där man försöker komma till rät-

²⁶ Kvinnor och invandrare i företagsstatistiken, delrapportering av ITPS regleringsbrevsuppdrag 2001-08-30.

ta med detta problem, dessa är Företagens och arbetsställets demografi (FAD) samt EUROSTAT:s Business Demography Project.

LOUISE-databasen

Kärnan i den föreslagna databasen är SCB:s integrationsregister LOUISE, som är en longitudinell databas kring utbildning, inkomst och sysselsättning. LOUISE samnyttjar data i följande register/registersystem: registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), utbildningsregistret, registret över totalbefolkningen (RTB), inkomst- och förmögenhetsregistret (IoF).

LOUISE är ett totalräknat individregister. Samtliga personer över 16 år som var folkbokförda i Sverige den 31/12 ett givet år ingår i populationen för det aktuella året. LOUISE omfattar idag tio årgångar och sträcker sig från 1990 till 1999. Möjligheter finns att utöka databasen till att omfatta även personer yngre än 16 år och årgångar tidigare än 1990 (men då med sämre kvalitet).

Variabelinnehållet i LOUISE kan huvudsakligen grupperas som demografiska variabler, utbildningsvariabler, sysselsättnings-/åtgärdsvariabler, inkomstvariabler, familje-/hushållsvariabler, arbetsställe-/företagsvariabler. Detta datamaterial ska kompletteras med arbetsställe- och företagsvariabler från företagsstatistiken. Det rör sig huvudsakligen om ekonomiska variabler såsom lönekostnader, produktionsvärden, förädlingsvärden, investeringar etc. I databasen finns då kopplingsmöjligheter på individnivå där individen kan kopplas till ett antal objekt såsom familj, moder och fader. Det finns också möjlighet att koppla individer till företag och arbetsställen.

Yrkesregistret

Det är viktigt att koppla ett yrkesregister till databasen. Den tidigare Folk- och bostadsräkningen (FoB) ställdes 1995 in av ekonomiska skäl och Sveriges Riksdag fattade ett beslut om att kommande FoB ska vara registerbaserade. För att inte belasta uppgiftslämnarna med dubbla insamlingar ska man i så stor utsträckning som möjligt utnyttja befintliga register, men även göra kompletterande insamlingar vid produktionen av och insamlandet till det nya registret. Yrkesregistret är ett av de nya register som ska finnas i det nya registersystemet.

Företagens och arbetsställets demografi (FAD)

SCB har i ett särskilt projekt tillsammans med tidigare Nuteks innovationspolitiska enhet, nuvarande VINNOVA, utvecklat en metod för att studera företagens och arbetsställets demografi (FAD). Syftet är att kartlägga och klassificera förändringar av företagsstrukturerna kopplat till arbetskraftens rörlighet. Den övergripande principen för denna metod är att företag och arbetsställen identifieras genom de personer som arbetar där, snarare än genom dess organisations- och arbetsställesnummer. Tillvägagångssättet är att samköra företags- och sysselsättningsregistret i omgångar om två år och därigenom registrera vid vilka företag sysselsatta individer arbetade ett visst år. Givet graden av arbetskraftsrörlighet mellan företag och diverse kvotregler händelsekodas materialet därefter. Metoden möjliggör en beskrivning av företagsdynamik i termer av: nya företag, samt överlevande-, avknoppade, uppsplittrade, sammanslagna, uppköpta samt nedlagda företag.

För varje händelse tilldelas respektive företag ett unikt demografilöpnnummer som ger information om företagets startår samt händelsens karaktär. Med löpnumrets hjälp kan företagets demografiska utveckling kartläggas över tiden från startögonblicket till en eventuell nedläggning.

FAD baseras uteslutande på SCB:s företags- och sysselsättningsregister. Båda dessa register är totalräknade, varför de innefattar hela befolkningen och samtliga aktiva företag. FAD kan integreras i ITPS individ- och företagsdatabas genom att samtliga i databasen ingående företag och arbetsställen för respektive årgång händelsekodas i enlighet med metoden. Dessutom upprättas en uppsättning tabeller med relationer till ursprungs- och destinationsorganisationer för avknoppade, uppsplittrade, sammanslagna, uppköpta samt nedlagda företag och arbetsställen.

Genom att upprätta en länk mellan det unika demografilöpningsnumret och respektive års organisations- och arbetsställenummer är det möjligt att beskriva och analysera företag och arbetsställen med hjälp av databasens ekonomiska information såsom lönekostnader, produktionsvärdet, förädlingsvärden, investeringar etc. Kopplingen mellan organisations- och arbetsställenummer och individernas löpnummer erbjuder vidare förutsättningar för att kartlägga de anställdas kön, ålderssammansättning, utbildningsnivå etc.

Användning

Några exempel på intressanta frågeställningar som skulle kunna belysas med databasen är exempelvis: hur den ekonomiska utvecklingen (t ex förädlingsvärden och investeringar) och sysselsättningsutvecklingen ser ut i nya företag. Finns det skillnader mellan olika regioner? Hur är utbildningsnivån bland de sysselsatta och lönsamheten i de nya företagen? Eftersom databasen är totalräknad ger den goda möjligheter att specificera kontrollgrupper bland andra företag och sysselsatta.

Finns det regionala skillnader i lönsamhet och utbildningsnivå mellan branscher eller inom branscher? Det stora antalet variabler gör det möjligt att visa utvecklingen i olika delar av landet och inom olika branscher, inom olika åldersgrupper och utbildningsnivåer, för olika nationaliteter, uppdelat på män och kvinnor. Det blir också möjligt att redovisa på vilka företag personer arbetade under olika år.

Andra exempel på frågeställningar är att studera vilka som blir företagare och vad företagarkarriären ger ekonomiskt jämfört med alternativa karriärer. Denna databas ger också möjligheter att specificera jämförelsegrupper bland annat utbildnings- och åldersmässigt. Datamaterialet är som nämnts totalräknat och det blir då möjligt att redovisa utvecklingen på en detaljerad branschnivå och för små regioner. Det går att göra såväl tvärsnitts- som tidsseriestudier.

På företagsnivå kan data läggas till om export och FoU som huvudsakligen finns för större företag. Det ger en bättre bild av de sektorer som företagen verkar inom. Det är också möjligt att komplettera registeruppgifterna med enkätundersökningar om databasen inte räcker till.

EUROSTAT:s Business Demography Project

Syftet med detta projekt är att utveckla en harmoniserad statistik i medlemsländerna över företagsdynamik baserad på företagsregister. SCB har svarat för det svenska bidraget och ITPS har i egenskap av statistikansvarig myndighet för den officiella nyföretagarstatistiken deltagit vid några möten i projektets arbetsgrupp.

Arbetet är indelat i ett antal moment: (1) identifiera populationen aktiva företag i företagsdatabasen (aktivitet definieras som positiv omsättning och/eller sysselsättning under ett givet år), (2) identifiera genuint nystartade företag (rensat för nyregistreringar i företagsdatabasen till följd av annat än genuint ny verksamhet), (3) analysera överlevnadsfrekvensen för genuint

nystartade företag, (4) undersöka tillväxten i termer av sysselsättning och omsättning för genuint nystartade företag, (5) analysera nedläggning av företag.

Referensperioden i sin helhet är 1996-1999. För att säkra kvaliteten används tilläggsinformation från andra register. Vidare granskas vissa företag manuellt, särskilt de större företagen i termer av sysselsättning och omsättning och de företag där det sker stora förändringar i dessa variabler under den aktuella perioden. Genomgående jämförs utfallet med den officiella statistiken över nyföretagare och uppföljning av nystartade företag.

Förslag 2 Statistik som belyser kompetensutveckling i arbetslivet

Här föreslås ny officiell statistik som belyser kompetensutveckling i arbetslivet. I tidigare avsnitt där behoven av statistik redovisas framkommer att ytterligare information som belyser kompetensutvecklingen i arbetslivet är en central fråga som bör prioriteras. Uppgifterna föreslås samlas in genom intervjuer på arbetsställe- och organisationsnivå samt genom kompletterande individuppgifter i AKU. Dessutom är det viktigt att kunna koppla dessa uppgifter till andra registerdata. Behovsbilden är kompletterad med en beskrivning av ett antal analyser och det behov av statistik som dessa kräver. Den har tagits fram i ITPS uppföljning av EU:s gemensamma sysselsättningsstrategi²⁷. I avsnittet beskrivs vilka nya uppgifter som bör samlas in och hur insamlingen kan genomföras. En preliminär bedömning av utvecklings- och insamlingskostnader är att dessa uppgår till sammantaget 4 miljoner kronor årligen. ITPS föreslås ansvara för denna nya officiella statistik.

Viktiga motiv

Utgångspunkten för förslagen att utveckla informationen om kompetensutveckling i arbetslivet är att investeringar i utbildning samt tillvaratagande och utveckling av kompetens i allt större utsträckning anses förklara tillväxten. Syftet är att skapa ett bättre kunskapsunderlag till tillväxtpolitiken.

I korthet är motivet att politiska mål behöver följas upp, det gäller såväl de mål som Sveriges regering fastställt som de mål som fastställts inom EU. Till de senare räknas även mellanstatliga områden där gemensamma strävanden förväntas uppnås genom benchmarking. I Lissabon våren 2000 enades Europeiska rådet om ett nytt strategiskt mål för Unionen: att göra Unionen till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade region, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning. Även nationella mål med liknande innehåll har formulerats, nämligen att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation som präglas av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. För att stimulera till utveckling av politiken har gemensamma indikatorer som bedömer, mäter och jämför de olika ländernas insatser tagits fram. Exempel på detta är den gemensamma sysselsättningsstrategin inom EU. Sverige och de övriga EU-länderna deltar även i andra samarbeten, såsom i OECDs arbete, som syftar till att främja denna utveckling. För att kunna följa upp dessa mål och analysera olika åtgärders effekter samt jämföra dem mellan länderna krävs att jämförbar statistik i de olika länderna tas fram.

Förslag på uppgifter och insamlingsmetod

Förslaget om ny statistik som belyser *kompetensutveckling i arbetslivet* inkluderar i huvudsak kvalitativa individuppgifter samt arbetsställe- och organisationsuppgifter om lärande i arbetet, arbetsorganisation och användning av IT. Förslaget innebär att de nya uppgifterna ska kunna kopplas till andra registerdata för såväl individer som företag. Statistik bör samlas in såväl på individnivå som på arbetsställe- och organisationsnivå. Som vi tidigare pekat på ökar nyttan av lärandet i arbetet om detta kombineras med formaliserad utbildning och vice versa. Detta kan studeras med den föreslagna kombinationen av nya uppgifter. Individuppgifter för anställda avser även att svara på frågor om kompetensutvecklingens innehåll och omfattning för olika individer. Dessa uppgifter kan även användas för att säga något om arbetsställets och organisationens investeringar i kompetensutveckling. Statistik på arbetsställe- och organisationsnivå ger kompletterande information om strategier för lärande. Sammantaget menar ITPS

²⁷ Främja livslångt lärande och nya arbetsorganisationer. Delprojekt 3 i utvärderingen av EU:s gemensamma sysselsättningsstrategi. ITPS Dnr 2001-193.

att såväl individ- som arbetsställe- och organisationsstatistiken bör utformas så att den ger vägledning i hur den statliga politiken bör utformas.

Statistiken avser belysa:

- Vad som påverkar individer, företag och organisationer när de fattar beslut om investeringar i kompetens
- Bättre och kontinuerlig information om omfattning och karaktär av lärande i arbetet. Studier visar att följande faktorer är av särskilt intresse: arbetsorganisationens utformning, bland annat de anställdas deltagande i planering, teamarbete, lönesystem, användningen av IT, kompetensutveckling, anställningsformer, samverkan med andra organisationer, kundrelationer, företagsledningens kompetens, arbetsmiljöaspekter
- Kopplingar mellan uppgifter om arbetskraftens kompetens och formell utbildning
- Förändringen av kvalifikationer i arbetet och användningen av IT
- Social kompetens och socialt kapital
- Vad som påverkar och vad som krävs för att skapa entreprenörsanda

Statistiken på arbetsställe- och organisationsnivå avser också belysa:

- Rekryteringsstrategier
- Organisationens nyttjande av kompetens i omvärlden dvs. andra företag och utbildningssystemet, genom olika former av samverkan och nätverk

Tilläggsfrågor till AKU

Uppgifter som rör individen, innehåll och omfattning av kompetensutveckling, bör samlas in genom individintervjuer. Detta kan med fördel ske genom att Arbetskraftsundersökningarna, AKU, och dess tilläggsfrågor utvecklas. Statistiska centralbyrån har redan tagit initiativ till ett utvecklingsarbete av AKU och dess tilläggsfrågor. Anledningen är att EU:s informationsbehov om livslångt lärande har medfört krav på ny svensk statistik. EU:s nya statistik om livslångt lärande tar i huvudsak fasta på deltagande i reguljär utbildning och formaliserad vidareutbildning²⁸. Troligen kommer både insamlingsmetoderna för AKU, huvudfrågorna i AKU och dess tilläggsfrågor om personalutbildning, datoranvändning samt arbetsmiljö och funktionshinder och kopplingar till andra registerdata att förändras. I detta arbete involveras stora användare av statistiken, däribland ITPS. Utvecklingsarbetet förväntas vara klart redan under våren 2002 för att möjliggöra parallella undersökningar av gamla och nya AKU (om inga andra beslut fattas). Statistik kan publiceras redan år 2003.

Redan i detta inledande skede av utvecklingsarbetet av AKU föreslår ITPS att AKU även framöver kommer att inkludera i princip samtliga de uppgifter som finns med idag inklusive tilläggsfrågorna och nuvarande kopplingar till andra register samt att dessa behålls så att tidsserier kan upprätthållas. Tilläggsfrågorna bör dock utvecklas och även inkludera frågeställningar om *arbetsorganisation och lärande i arbete som inkluderar vissa aspekter om socialt kapital samt vissa kompletterande frågor om användning av IT*. Samtliga frågor som berör anställda bör även kunna hänföras till uppgifter om arbetsställe, organisation, sektorer och regioner. Urvalet av individer behöver utvecklas för att möjliggöra de beskrivna kopplingarna. Insamlingen av uppgifter bör ske i anslutning till *personalutbildningsenkäten* d.v.s. varje halvår.

Intervjuer av ledningen på arbetsställen och i organisationer

Dessutom finns ett kompletterande behov av information om strategier för lärande i företag och andra organisationer vilket kräver uppgifter från ledningen på arbetsställe- och organisa-

²⁸ SCB 2001-10-16. *Statistics on Lifelong Learning*. Eurostat, EU-LFS 2003.

tionsnivå. Statistiken måste vara så utformad att den utgör ett kunskapsunderlag för tillväxtpolitiken förutom att den ger underlag till sysselsättnings- och arbetsmiljöpolitiken samt utbildningspolitiken. Dessutom bör informationen även kunna hänföras till regioner för att vara användbar i analyser om regional utveckling, social ekonomi och socialt kapital samt analyser om nätverk, kluster och innovationssystem. Uppgifter som berör strategiska frågor om lärande i företaget bör samlas in genom intervjuer med ledningen på arbetsställe- och organisationsnivå. Insamlingen av uppgifter föreslås ske vart annat år och urvalet bör omfatta minst 6000 arbetsställen och organisationer. ITPS bedömer att uppgifterna inte behövs inhämtas med tätare intervall då de i huvudsak beskriver relativt långsamma strukturella processer som både tar tid att införa och som förväntas ge mer långsiktiga effekter såväl för organisationer som för individer. Dessutom är genomförandet av insamlingen och bearbetningen av uppgifterna tidskrävande.

Idag görs flera undersökningar där uppgifter inhämtas via enkäter och intervjuer i företag och andra organisationer. Till dessa kan den tidigare refererade undersökningen om svenska arbetsplatser, som genomfördes av Stockholms universitet, räknas. Förutom att olika forskningsprojekt har genomfört enkät- och intervjustudier så har både Nutek och Arbetslivsinstitutet gemensamt och i andra sammanhang inhämtat uppgifter om kompetensutveckling i arbetslivet. Även om det finns en ambition att hålla antalet undersökningar nere så upplevs dessa som alltför många, bland annat av Näringslivets nämnd för regelgranskning. Detta är ytterligare ett skäl till att officiell statistik inom området byggs upp som fler kan ta del av, med samma sekretessregler som för annan officiell statistik.

Det ansvar för analyser om näringslivets utveckling och tillväxt som Nutek tidigare hade har i stora delar övertagits av ITPS. Även här pågår utvecklingsarbeten som har sin utgångspunkt i Nuteks tidigare flexundersökningar. ITPS har i uppdrag att utveckla statistik och underlag för tillväxtpolitiken. I detta uppdrag ingår ett särskilt ansvar för delar av företagsstatistiken. Därför har även en dialog påbörjats med forskare på området samt med SCB och Arbetslivsinstitutet om att utveckla kontinuerlig statistik inom området kompetensutveckling i arbetslivet. Även EU har formulerat behov av delvis motsvarande uppgifter och gett Eurostat i uppdrag att genomföra företagsundersökningar om personalutbildning Continual Vocational Training Survey (CVTS). Det finns dock ett missnöje över hur denna är utformad, bland annat av SCB. Enligt uppgift väljer Danmark att inte delta i denna undersökning. Sverige har deltagit vid ett tillfälle i dessa undersökningar och resultaten kommer att publiceras av SCB under våren 2002.

För att utveckla ett bra standardiserat intervjuunderlag behövs ett utvecklingsarbete inom det aktuella området. Tidigare erfarenheter visar att även metoderna för insamling av uppgifter bör utvecklas. Inte minst för att uppgifterna på arbetsställe- och organisationsnivå ska vara möjligt att koppla till AKUs individuppgifter för anställda. Erfarenheterna visar även att intervjuare måste ha vissa förkunskaper i ämnet för att det ska bli hög kvalitet i statistiken.

Mot bakgrund av detta kan om utvecklingsarbetet tillskjuts resurser redan för år 2002 ett färdigt frågeunderlag beräknas vara klart inom cirka två år, d.v.s. år 2004. Insamlingen av uppgifter och upprättandet av en databas beräknas ta cirka ett år. Det betyder att statistik kan publiceras om cirka fyra år.

Kostnaderna för de nya uppgifterna

Här redovisas uppskattade kostnader för individstatistiken och för statistiken på arbetsställe- och organisationsnivå.

Kostnaden för nya individuppgifter

Idag är basen för AKU anslagsfinansierad och dessa kostnader uppgår till cirka 43 miljoner kronor per år. De totala kostnaderna för framtida AKU är under utredning. Även kostnaden för tilläggsfrågorna är under utredning. ITPS föreslår att basen för AKU även framöver finansieras via SCBs anslag. Det innebär att SCB måste få en anslagsökning som täcker de extra kostnader som är förenade med EU-anpassningen och skapandet av en ny bas för tilläggsfrågor.

Det är inte säkert att det är möjligt att förena EU:s krav på förändringar i AKU och dess tilläggsfrågor med de svenska användarnas krav och samtidigt behålla god kvalitet på uppgifterna. Om flera undersökningar genomförs kommer de med stor sannolikhet delvis överlappa varandra i fråga om insamlingsmetod, kopplingar till andra registerdata och innehållet i såväl huvudfrågorna i AKU som vissa tilläggsfrågor. Val av insamlingsmetoder kommer att påverka kostnaderna. Eftersom beslut ännu inte fattats om hur AKU kommer att genomföras framöver finns ännu ingen slutlig kostnadsberäkning.

De nya individuppgifterna som föreslås av ITPS kan samlas in via AKU. Kostnaden för detta bör begränsas till merkostnaderna. Dessa är frågor om *arbetsorganisation och lärande i arbete som inkluderar vissa aspekter om socialt kapital samt vissa kompletterande frågor om användning av IT*. Särkostnaden för denna insamling beräknas uppgå till cirka 2 miljoner kronor per år. Kostnader för utvecklingen av frågor kan med fördel ingå i arbetet med ett standardiserat intervjuunderlag för uppgifter från arbetsställen och organisationer, se nedan *Kostnaden för arbetsställe- och organisationsuppgifter*.

Kostnaden för arbetsställe- och organisationsuppgifter

Vi har redovisat att det krävs ett utvecklingsarbete för framtagandet av ett standardiserat intervjuunderlag. I utvecklingsarbetet bör ingå att lära av hur Statistics Canada har utvecklat statistik inom området samt hur Frankrikes och Nederländernas motsvarande statistikmyndigheter gått tillväga. Ett utökat samarbete med Eurostat är av stor betydelse för att lära av dem men även för att påverka deras statistikutveckling på området. Även metoderna för insamlingen av uppgifter bör utvecklas.

Kostnaden för utvecklingsarbetet kan till viss del jämföras med de tidigare flexundersökningarna. Dessa bestod av ett begränsat antal frågor men de krävde ett stort utvecklingsarbete som delvis är användbart i det kommande utvecklingsarbetet. Den sammanlagda kostnaden för den senaste flexundersökningen uppgick till cirka 10 miljoner kronor. Detta inkluderade utvecklingsarbeten av frågeformulär och viss utvecklingsarbete av insamlingsmetod, insamlingen av uppgifter (som gjordes av SCB) samt köp av viss arbetsställe- och organisationsstatistik samt analyser på basis av de insamlade uppgifterna (delvis registerdata) som bidrog till utvecklingen av frågeformuläret men också till kvalitetsgranskningen av de insamlade uppgifterna. Arbetet genomfördes under cirka tre och ett halvt års tid. Det finns ingen särredovisning av Nuteks olika utvecklingskostnader men enligt uppgift uppgick insamlingskostnaden till cirka 3,5 miljoner kronor.

Kostnaderna för den nu föreslagna arbetsställe- och organisationsstatistiken beräknas till cirka 4 miljoner kronor under en tvåårsperiod. För enkelhetens skull beräknas dessa kunna delas lika under de två åren, d.v.s. 2 miljoner kronor per år. Det föreslagna Rådet bör skapas i ett inledande skede för att flera framtida användare ska kunna delta i utvecklingsarbetet.

Insamlingen av uppgifter föreslås ske vart annat år och kostnaderna beräknas uppgå till cirka 3 miljoner kronor per insamlingsomgång. Dessa beräknas kunna delas lika under de två åren, d.v.s. 1,5 miljoner kronor per år. Till insamlingskostnaderna på 3 miljoner kronor räknas insamlingen av uppgifter och genomförandet av kvalitetstester av det insamlade materialet. Publiceringen av officiell statistik uppskattas kosta 0,5 miljoner kronor per insamlingsomgång. När undersökningen väl är utvecklad krävs endast mindre arbetsinsatser för uppdateringar av kunskaper på området därför föreslås dessa kostnader övergå till insamlingskostnaderna för år tre, se kostnadssammanställningen nedan.

Kostnader för att inkludera vissa frågor om socialt kapital föreslås ingå i underlaget. Detta kräver ett visst utvecklingsarbete och regelbundna uppdateringar av kunskaper på området. Om frågor om socialt kapital inkluderas i underlaget bedöms kostnaderna för insamlingen att öka med cirka 0,5 miljoner kronor per insamlingsomgång, se även Förslag 4. *Socialt kapital och social ekonomi*. Kostnader för analyser har inte räknats in i någon av de angivna kostnaderna.

Kostnadssammanställning. Kostnaderna är angivna i miljoner kronor

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6	År 7	År 8 osv.
Utvecklingskostnader	2,0	2,0	0,5		0,5		0,5	
Insamlingskostnader			1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Publikation av officiell statistik ev. årsbok				0,5		0,5		0,5
Summa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

Ansvar

SCB har idag officiellt statistikansvar för basen i AKU och för tilläggsfrågorna om personalutbildning. Denna statistik räknas till officiell statistik. Däremot finns det ingen myndighet som är utpekad som ansvarig för tilläggsfrågorna om datoranvändning. ITPS har i olika sammanhang föreslagit åta sig detta ansvar. Denna statistik räknas inte till officiell statistik idag. Arbetsmiljöverket har officiellt statistikansvar för och finansierar tilläggsfrågorna om arbetsmiljö och arbetsorsakade besvär. Denna statistik räknas till officiell statistik. Arbetsmarknadsverket ansvarar för och finansierar tilläggsfrågorna om funktionsnedsatta. Uppdraget för denna statistik är formulerad i verkets regleringsbrev. Statistiken räknas inte till officiell statistik.

ITPS har i sitt uppdrag att utveckla statistik och underlag för tillväxtpolitiken, här ingår ett särskilt ansvar för delar av företagsstatistiken²⁹. Mot bakgrund av ITPS utvecklingsuppdrag och kunskap om regler för officiell statistik föreslås att ITPS får officiellt statistikansvar för frågor om *arbetsorganisation och lärande i arbetet*. Dessutom föreslås att ITPS får officiellt statistikansvar för AKU:s tilläggsfrågor om datoranvändning. SIKa har föreslagit att olika myndigheter kan ha ansvar för olika delar av IT-statistiken men att en myndighet ska utses som samordningsansvarig för hela IT-statistiken, se även *Förslag 3 IT-statistiken*.

²⁹ ITPS regleringsbrev för år 2001. *Utredningen om ett bättre statistiskt underlag för tillväxtpolitiken*.

Användning

Som vi tidigare pekat på är kunskapen om kompetensutveckling för det *enskilda företaget* relativt god i Sverige men att det inte är möjligt att generalisera utifrån exempel. För att kunna generalisera och studera effekter krävs kunskap om en rad andra faktorer som också påverkar utfallet. Endast ett fåtal studier om kompetensutveckling i arbetslivet har genomförts på ett representativt dataunderlag där det i genomförandet av analysen har standardiserats för ett antal andra faktorer som påverkar arbetslivet. Här följer några viktiga exempel.

I början av 1990-talet genomfördes en studie som beskriver Sveriges arbetsplatser. Den medger generaliseringar och därför är den användbar som ett underlag för politiken. Studien visar på förändringar och vad som orsakat förändringarna fram till början av 1990-talet på svenska arbetsplatser. Kunskapen om det som sker inom företagen, såsom graden av byråkratisering, kontrollfunktioner, nya ledningsstrategier, anställdas möjligheter till personalutbildning, antas påverka arbetsmarknadens funktionssätt. Analysen bygger på data från tio år tillbaka i tiden och det finns ett behov av att följa upp och utveckla dessa analyser.³⁰

Nutek har genomfört några studier inom området med kvalitéer som medger generaliseringar. Den första av dessa baserades i huvudsak på uppgifter från början av 1990-talet och fram till år 1994.³¹ Syftet var att analysera arbetsorganisationens och kompetensutvecklingens sammanbundna betydelse för företagets konkurrenskraft och arbetsmiljön, givet storlek, sektor, utbildningsnivå etc. Studien visar på intressanta sådana samband. Dataunderlaget har även använts i jämförande analyser mellan olika länder inom OECD³² och jämförande Nordiska studier³³ som även visar på dessa faktorerers betydelse för sysselsättningen.

Nuteks andra studie³⁴, är i huvudsak baserad på uppgifter från mitten av 1990-talet och fram till år 1997. Syfte var att följa upp de tidigare analyserna men även att studera arbetsorganisationens respektive kompetensutvecklingens specifika betydelse för konkurrenskraften. I analysen ingick även studier av rekryteringsstrategier, samverkan med andra organisationer och användningen av IT och deras betydelse för konkurrenskraften, givet andra yttre och inre faktorer. Studien visar på intressanta samband mellan de olika lärandestrategierna samt mellan lärande och konkurrenskraft. De visar även på en ojämn förekomst av kompetensutveckling i arbetslivet. Jämförelser av förekomsten i den senare Nutekstudien med förekomsten i studien om svenska arbetsplatser indikerar minskad kompetensutveckling i arbetslivet under 1990-talet. Ett motiv för fördjupade analyser är att hitta nya former för att motivera och engagera individer och företag till lärande men även för att kunna göra bra kunskapsunderlag för politiken och öka förståelsen för varför vissa insatser är mer framgångsrika än andra.

Nutek har även genomfört fördjupade analyser av samverkan mellan företag och andra aktörer. Dessa visar att företag som samverkar generellt sett har högre konkurrenskraft, men att all form av samverkan inte har samma betydelse. Den visar också att de mindre företagen samverkar i mindre utsträckning än stora företag, särskilt med universitet och högskola. Dessa skulle också vinna på att öka sin samverkan med andra.³⁵

³⁰ le Grand, C Szulkin, R och Thålin, M (red) 1993. *Sveriges arbetsplatser – Organisation, personalutveckling, styrning*, SNS förlag, Stockholm.

³¹ Nutek Towards Flexible Organisations B 1996:6, NUTEK Förlag, Stockholm.

³² OECD (1996). *The OECD Jobs Strategy. Technology, Productivity and Job Creation*. OECD (1999). *Employment Outlook*.

³³ NUTEK (1999). *Flexibility Matters- Flexible Enterprises in the Nordic Countries*, B 1999:7, NUTEK Förlag.

³⁴ ITPS (2001). *Enterprises in Transition. Learning Strategies for Increased Competitiveness*, ITPS A2001:001.

³⁵ ITPS (2001). *Samverkan För Konkurrenskraft*. ITPS har tagit över ansvaret för området och studien som planeras att publiceras våren 2002.

Nutek har även genomfört en förstudie av effekter av Mål 4-programmet. Företag som deltog i programmet jämförs med företag som inte deltog, men som tillhör samma sektor och storleksgrupp. Mål 4-företagen hade mer decentraliserad arbetsorganisation och högre förekomst av kompetensutvecklingsinsatser än kontrollgruppen, redan i programmets inledande skede. De hade också en bättre ekonomisk och sysselsättningsutveckling åren före deltagande i programmet. Dessa resultat visar att studier av effekter av statliga satsningar kräver långtgående kontroll över ett flertal egenskaper i företagen och i deras omgivning.³⁶ ITPS har gått vidare och genomför en sådan effektutvärdering av Mål 4 och dess betydelse för produktiviteten, påverkan på individernas anställningsbarhet, fördelningen av kompetensutveckling mellan kvinnor och män, deras inkomstutveckling samt programmets betydelse för skillnader i olika regioner i landet.³⁷

Analyser som visar på förändringen av kvalifikationer i arbetet och användningen av ny teknik samt de anställdas kompetensutveckling är angelägna för att öka kunskapen om matchningsprocesser på arbetsmarknaden. De är även angelägna för att förstå sambanden mellan investeringar i IT och tillväxten. En förstudie från ITPS visar på förekomsten av över- och underutbildade i svenskt arbetsliv och behovet av bättre dataunderlag för att göra dessa typer av analyser³⁸. Det finns även ett stort intresse av fördjupade analyser om könsrelaterade skillnader och samband med ohälsa. En studie visar att för kvinnor är arbetsutvidgning oftare horisontell emedan den är vertikal för män dvs. den inkluderar arbetsledande uppgifter för män. Detta anses bidra till att förklara varför andelen överkvalificerade kvinnor är högre än män respektive varför män i större utsträckning är underutbildade i sina arbetsuppgifter jämfört med kvinnor.³⁹ Det är också av intresse att följa upp med analyser av dessa faktorer samband med konkurrenskraft. Även här har Nutek genomfört en studie som visar på det angelägna i ökad förståelse av sambanden mellan könsskillnader och konkurrenskraft⁴⁰.

Det finns ingen samstämmig bild över samband mellan ålder, lärande i arbetet och utbildningsnivå i Sverige. En studie visar på positiva samband mellan åldrande och förmåga att lära emedan andra studier visar på sämre förmåga med stigande ålder.⁴¹ En annan studie indikerar att högt utbildade tenderar att pensionera sig senare än de med kortare utbildning.⁴² Ökad kunskap om dessa frågeställningar är av intresse för att säga något om realismen i att senarelägga pensionsåldern, men också för att förstå och påverka arbetsgivarnas attityder till äldre arbetskraft.

³⁶ Nutek info 026-2000, Fuel for Economic Growth in Small Enterprises. A Comparison between Workplaces in the Objective 4 Programme and other Workplaces in Swedish trade and Industry.

³⁷ Projektplan: Växtkraft Mål:4 En effektstudie. Analys på individ- och arbetsställenivå. ITPS DNR: 2001-48. Analyserna är planerade att färdigställas under våren 2002

³⁸ ITPS A 2001:006, Under- och överutbildning på 2000-talets arbetsmarknad. En förstudie av matchningen mellan utbildning och kvalifikationskrav.

³⁹ Hur kan könsskillnader i arbets- och livsvillkor förstås? Metodologiska och strategiska aspekter sammanfattning av MOA-projektets resultat ur ett könsperspektiv. Arbetslivsinstitutet, Yrkesmedicin i Stockholm, Karolinska institutet i Stockholmsläns landsting samt Samhällsvetenskapliga institutionen i Örebro universitet och Regionsjukhuset i Örebro.

⁴⁰ Nutek R 1999:19, Jämställdhet & Lönsamhet.

⁴¹ Lundgren, K, 1996, Livslångt lärande. Praktisk teori om lärandets ekonomi. Nerenius Santérus förlag.

⁴² 1999:36, Christian Kjellström, Essay on Investment in Human Capital. SOFI

Förslag 3 IT-statistik

Förslag

Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA, har genomfört en ingående analys av behovet av samordning och komplettering av IT-statistiken i Sverige⁴³. ITPS delar SIKA:s syn om att en samordning krävs för att tillgängliggöra Sveriges samlade statistik inom IT-området samt att den befintliga IT-statistiken behöver kompletteras och utvidgas.

ITPS är beredd att ta ett samordningsansvar för IT-statistiken. Viktiga delar i samordningsansvaret innebär enligt SIKA:s utredning att samordna de olika statistikansvariga myndigheternas roller och att vara representant för sin del av området, inte minst internationellt. I rollen ligger också att föreslå och utveckla indikatorer för uppföljning av politiken inom IT-området såväl nationellt som internationellt. ITPS, vars uppgift är att förbättra regeringskansliets beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken, har en mycket stark internationell inriktning och är därför synnerligen väl lämpad för dessa uppgifter. Av stor betydelse för att samordningen ska fungera på avsett sätt är att samordnaren följer den internationella utvecklingen inom området så att informationsbilden blir så aktuell och relevant som möjligt. Detta gör att ITPS närvaro i Kalifornien, Tokyo och Washington, blir en mycket betydelsefull tillgång för en sådan samordningsroll. Sammantaget anser sig ITPS vara väl skickad att ta ett sådant samordningsansvar för IT-statistiken.

ITPS föreslår vidare att ansvaret för tillväxtinriktad IT-statistik med anknytning till näringslivet och dess utveckling i betydande utsträckning bör förläggas till ITPS. Detta mot bakgrund av ITPS uppdrag att förse regeringen med analyser och utvärderingar inom tillväxtområdet. Förslag till officiellt statistikansvar för ITPS:

- Användning av informationsteknik i näringslivet och dess bidrag till tillväxt och sysselsättning
- Efterfrågan och utbud av IT-specialister och IT-generalister i näringslivet
- Utbildningsnivå hos och kompetensutnyttjande av IT-personal i näringslivet
- Forskning och utveckling inom informationsteknik i näringslivet
- Förändring i tillväxt och sysselsättning i IT-företagen

ITPS anser också att det behövs en intermitterande statistik där man genom särskilda enkäter samlar in uppgifter om företagens arbetsorganisation, nätverk och faktiska IT-användning och andra liknade data, se förslag 2. Denna typ av data är nödvändiga för att tillsammans med data från mer traditionella statistikkällor kunna analysera IT:s roll och betydelse för tillväxt och utveckling.

ITPS betonar vikten av *aktuella* data inom IT-området. Det bör huvudsakligen lösas genom att man producerar preliminära årsdata, innan den fullständiga bilden är helt klar, för en del centrala områden inom IT-statistiken. Vidare bör man för den månads- och kvartalsstatistik som redan samlas in inom olika områden lyfta ut IT-aspekter och redovisa på ett samlat sätt.

Kostnader

Kostnaderna för samordningsansvaret beräknas uppgå till 5,5 miljoner kronor årligen. Delarna utgörs av 3 miljoner för personal, 1,5 miljoner för en webbplats och annan publicering samt 1 miljon för utåtriktade och övriga gemensamma aktiviteter. Webbplatsen ska innehålla publi-

⁴³ SIKA-rapporten, 2001:5, IKT-STATISTIK

kationer, informationsblad, statistik samt annan relevant information. Den ska i största utsträckning ersätta tryckta publikationer och informationsblad.

Kostnaderna som följer av det föreslagna ansvaret för officiell statistik inom IT-området beräknas uppgå till 3,5 miljoner kronor årligen.

Ansvar

Förslaget ovan angående ITPS ansvar för officiell statistik innebär vissa ändringar i förhållande till SIKAs förslag. Inom området *Företagens användning* skulle ITPS bli beställare i stället för SCB. Även inom *Forskning och utveckling* skulle ITPS ersätta SCB. Inom områdena *Utbildningsnivå och kompetensutnyttjande* samt *Elektronikföretag och IT-relaterade tjänster* påverkas inte utredningens förslag utan ITPS är även av SIKAs föreslagen som statistikansvarig myndighet. Däremot bör regeringen överväga utformningen av ansvaret för personalutbildning. Personalutbildning i företag är en viktig del av kompetensutvecklingen förutom den formella utbildningen och borde därför ingå i ITPS statistikansvar.

Användning

Informationsteknik, IT, används inom nästan alla sektorer och präglar därför svensk ekonomi i hög grad. Det är därför viktigt att kunna följa IT-utvecklingen och med relevant statistik belysa dess inverkan och betydelse för tillväxten. Inom ITPS nuvarande ansvar för officiell statistik inom områdena: nyföretagande, konkurser och offentliga ackord samt internationella företag, redovisas också situationen för IT-företagen. Det innebär att ITPS kan visa hur många av de nyetablerade företagen som finns inom IT-sektorn respektive hur många IT-företag som går i konkurs. Även omfattningen av utländska etableringar inom IT-sektorn redovisas löpande. Vartannat år görs en undersökning om FoU i internationella företag där även programrelaterad FoU redovisas. Vidare utvecklar vi indikatorer och följer utvecklingen inom området. ITPS gör också omvärldsanalyser och utvärderar politiska åtgärder som berör IT-området. Slutligen har ITPS fått regeringens uppdrag att föreslå en modell för utvärdering av hela IT-politiken.

Förslag 4 Socialt kapital och social ekonomi

Förslag

ITPS föreslår att en officiell statistik utvecklas inom områdena socialt kapital och social ekonomi.

Kostnader

Socialt kapital:

Enkätundersökning till individer där delar av resultaten kan redovisas för lokala arbetsmarknader. I undersökningen ingår frågor om social ekonomi. *Samordningsmöjligheter med insamling av individstatistik via en omarbetad AKU, enligt förslag 2 ovan bör uppmärksammas.*

Enkätundersökning till företag där delar av resultaten kan redovisas för lokala arbetsmarknader. I undersökningen ingår enstaka frågor om social ekonomi. *Bör samordnas med insamlingen av organisationsstatistik via den organisationsenkät (nya statistikområdet) som föreslås i förslag 2 ovan.*

Kostnaderna beräknas uppgå till mellan 4 och 5 miljoner kronor för två undersökningar (25 000 företag respektive 30 000 individer med i respektive undersökning).

Social ekonomi:

Permanent satelliträkenskaper över den sociala ekonomin till Nationalräkenskaperna. Enkätundersökning av ekonomiska föreningar, ideella föreningar och stiftelser. Resultaten kan redovisas för lokala arbetsmarknader. Kostnaderna beräknas uppgå till mellan 2 och 2,5 miljoner kronor för en undersökning.

Tidsram

Det krävs ett omfattande utvecklingsarbete för att ta fram statistik inom dessa områden. Samordningsmöjligheter med statistikinsamlingarna under förslag 2 bör utredas och kompletterade användning av befintlig statistik måste utvärderas⁴⁴. För området social ekonomi finns en viktig plattform i resultaten som framkommit i SCB:s förstudie om utveckling av statistik över den tredje sektorn⁴⁵. Vi beräknar att utvecklingsarbetet kommer att ta 1 till 1,5 år. Den årliga kostnaden för detta utvecklingsarbete beräknas uppgå till samma belopp som den löpande statistikproduktionen inom områdena socialt kapital och social ekonomi, d.v.s. ca 6,5 miljoner.

Ansvar

ITPS förslås få ansvar för en officiell statistik om socialt kapital och social ekonomi.

Användning

Begreppet socialt kapital har på mindre än ett decennium erövrat en central plats i den internationella samhällsdebatten och forskningen. Detta kan sannolikt förklaras av att de företeelser som omfattas av begreppet – normer, värderingar, ”anda” etc. och dessas praktiska uttryck i bygget av nätverk, relationer mm. – spelar en större roll i kunskaps- och tjänstesamhället än de gjorde i industri- och jordbrukssamhällena.

⁴⁴ Statistik över den tredje sektorn – vilka möjligheter erbjuder SCB:s individ- och hushållsundersökningar, 2001-06-15

⁴⁵ Avrapportering av förstudie om utveckling av statistik över Non-Profit Institutions, SCB 2001-11-22

Hypotesen att det finns ett samband mellan det sociala kapitalet och ekonomisk utveckling har förts fram av flera forskare. Ett problem är dock att det ännu inte finns några allmänt accepterade mått på det sociala kapitalet i olika avseenden. En systematisk statistikinsamling för att mäta det sociala kapitalet saknas.

En klassificering av socialt kapital ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv kan inledas med en uppdelning i företagsanknutet socialt kapital respektive socialt kapital i samhället i övrigt. Det sociala kapitalet i samhället i övrigt bärs upp av individer, grupper och organisationer. Det företagsanknutna sociala kapitalet kan indelas i en intern respektive extern del. Till det företagsinterna sociala kapitalet hör t.ex. attityder, normer och samarbetsklimat på arbetsplatsen. Det företagsexterna sociala kapitalet utgörs av flera beståndsdelar:

- Företagets relationer till andra företag i form av leverantörer, kunder och samarbetspartners.
- Företagets relationer till dess lokala omgivning, orten och regionen, till beslutsfattare ända upp på internationell nivå, m.fl.
- Företagets kundrelationer i vid bemärkelse, något som ofta sammanfattas i styrkan eller värdet av företagets varumärke.

Både det samhälls- och det företagsanknutna sociala kapitalet har en rumslig dimension. Det sociala kapitalet kan vara integrerat eller splittrat mellan orter, regioner och länder, men även mellan företag på samma ort eller inom en koncern med många, geografiskt spridda arbetsställen på olika nivåer.

Statistik om det företagsanknutna sociala kapitalet bör främst baseras på uppgifter från företagen själva. Statistik om det sociala kapitalet i samhället i övrigt bör i första hand baseras på uppgifter från individer och gälla både attityder och hur dessa attityder tar sig uttryck i praktiken, d.v.s. hur individerna använder sin fritid. Utgångspunkten är att människor använder fritiden till konsumtion eller till investeringar i humankapital eller socialt kapital. De aktiviteter som klassas som investeringar i socialt kapital kan därefter eventuellt rangordnas efter deras betydelse i olika avseenden, däribland tillväxtpolitiskt. Att basera statistik om socialt kapital på uppgifter från organisationer är betydligt mer problematiskt.

Det finns även en omfattande forskning som visar att den sociala ekonomin (*sociala och ekonomiska verksamheter som bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar*) har betydelse för den ekonomiska tillväxten, särskilt på landsbygden. Detta genom att den ger möjligheter för människor att tillgodose behov där privata och offentliga lösningar inte räcker till. Det kan handla om såväl företagande, sysselsättning och service som om boende, kultur och rekreation. I intervjuerna framkommer att det finns stora brister på officiella data och statistik över den sociala ekonomin. Sverige ligger också efter andra länder vad gäller statistik om detta område.

Det finns studier som visar att den sociala ekonomins indirekta betydelse sannolikt är större än vad man tidigare beräknat, genom dess funktion som skapare av lokalt socialt kapital.⁴⁶ Ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv är det därför ytterst viktigt att utvecklingen av statistik om social ekonomi kopplas till statistikutveckling kring socialt kapital på individ- och företagsnivå.

⁴⁶ Westlund, H. (red.) (2001) *Social ekonomi i Sverige*, Stockholm, Fritzes.

Förslag 5 Förbättringsbehov avseende regional statistik

Förslag:

ITPS föreslår förbättringar avseende den regionala statistiken på följande områden:

Lönesummestatistik

ITPS föreslår att månatlig lönesummestatistik produceras som kan redovisas per kommun. Statistiken syftar till att ge en preliminär, men mycket snabb bild av den ekonomiska utvecklingen. Redovisningen av lönesummorna görs efter företagets sektor och efter arbetsställets näringsgren.

Kostnader

SCB uppskattar kostnaden till ca 100 000 kronor per månad eller 1,2 miljoner kronor per år för månatlig redovisning. Kostnadsuppskattningen bygger på förutsättningen att en modell måste användas för att fördela lönesummorna regionalt och att ett ganska omfattande granskningsarbete kommer att bli nödvändigt ur kvalitetssynpunkt för uppgifterna per kommun.

Ansvar

ITPS föreslår att SCB får ansvaret.

Användning

I regleringsbrevsuppdraget är Verket för näringslivsutveckling, NUTEK, särskilt utpekat som en samarbetspartner till ITPS i framtagandet av detta förslag. NUTEKs bedömning av behovet av regional statistik sammanfattar väl den sammantagna behovsbilden på det regionala området. De regionala räkenskaperna med uppgifter om förädlingsvärden på olika regionala nivåer, är ett viktigt underlag i NUTEKs Regionala Analys- och prognosystem (rAps). Denna statistik inkl. uppgifter om bruttoregionproduktens utveckling är också nödvändig för att följa den regionala utvecklingen kopplad till de regionala tillväxtavtalen samt de programarbeten som aviserats i den nya regionala utvecklingspropositionen.

Statistiken på detta område har under de senaste åren varit mycket inaktuell, samtidigt som kvaliteten i vissa fall kan ifrågasättas. Det är därför angeläget att SCB lägger ökad prioritet och resurser på att ta fram aktuell och korrekt statistik om de regionala räkenskaperna. Som komplement till detta finns det också behov av statistiska indikatorer som kan ge en preliminär, men mycket snabb bild av den ekonomiska utvecklingen i regionerna. Regionalt fördelade lönesummor ger en bra indikation på den ekonomiska utvecklingen och kan vara ett alternativ till bruttoregionprodukten för att mäta tillväxten på regional nivå.

Upps snabbning av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS

ITPS föreslår att SCB tillskjuts medel för att utveckla och förbättra metoderna för en framskrivning av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS.

Kostnader

SCB bedömer att en förstudie för en upps snabbning av RAMS skulle kosta 0,25 miljoner kronor under 2002, kostnaderna för år 1 (2003) skulle uppgå till 0,65 miljoner kronor. Driften därefter beräknas till 0,5 miljoner kronor årligen.

Ansvar

ITPS föreslår att SCB får ansvaret.

Användning

Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) utgör ett mycket värdefullt underlag för regionala analyser. Eftersläpningen i statistiken är stor. AKU-statistiken som tas fram betydligt snabbare går inte att använda på finare geografisk nivå än län och stora kommuner, och även länsnivån är ibland vanskelig att dra slutsatser ifrån. Även här finns således ett stort behov av metodutveckling för att kunna ge en snabb indikation om sysselsättningsutveckling för exempelvis lokala arbetsmarknadsregioner.

Statistik om tjänstenärings redovisat på arbetsställenivå eller (lokala) verksamhetsenheter.

ITPS föreslår att det ska produceras statistik på arbetsställenivå över tjänstesektorerna. Det blir då bland annat möjligt att studera större tjänsteföretags olika arbetsställen på regional nivå. För ettarbetsställesföretag finns Standardiserade räkenskapsutdrag (SRU). Förädlingsvärden och personalkostnader är intressanta variabler. ITPS föreslår intermittenta undersökningar vartannat år.

Kostnader

SCB uppskattar kostnaderna för utvecklingsarbete till ca 300 000 kronor och för den löpande produktionen till 200 000 kronor per årgång, d.v.s. vartannat år. *Dessutom tillkommer väsentligt större kostnader för en företagsenkät, se nedan.*

SCB:s kostnadsuppskattning bygger på att statistiken framställs genom bearbetningar av tillgängliga data. Relevanta variabler i företagsstatistiken fördelas på regioner med hjälp av modeller som baseras på andra regionalt fördelade variabler som exempelvis sysselsättningsuppgifterna i SCB:s Företagsdatabas (FDB) eller den regionala sysselsättningsstatistiken RAMS. För att få en statistik med god kvalitet i den regionala nedbrytningen krävs också en enkät till flerarbetsställe företag. Detta innebär väsentligt högre kostnader.

Ansvar

ITPS föreslår att SCB får ansvaret.

Användning

Den privata tjänstesektorn utgör ca 45 procent av BNP. Arbetsställestatistik för tjänstesektorerna saknas. Problemet uppstår när ett företag består av flera arbetsställen som är geografiskt åtskilda. Möjligheterna att följa den regionala utvecklingen begränsas kraftigt när tjänstesektorerna inte kan analyseras. Det är därför mycket viktigt att arbetsställestatistiken förbättras för tjänstesektorerna. Detta framhålls också i SCB:s utredning "Behovet av ekonomisk statistik" SOU 2001:34.

Förslag 6 Utredningen "Behovet av ekonomisk statistik" SOU 2001:34

Förslag

Utredningen "Behovet av ekonomisk statistik" SOU 2001:34 har gjort en omfattande översyn av den ekonomiska statistiken. Av de fyra områden som utredningen i ett delbetänkande från mars 2001, finner angelägna att utveckla vill vi prioritera tre. För det första prismätningar för den privata tjänstesektorn och för det andra en ny input-output-undersökning. Deras tredje förslag avser en bättre statistik inom IT-området. Detta har behandlats i förslag 3 ovan.

Kostnader

SCB uppskattar kostnaderna för utvecklingsarbete av tjänsteprisindex till ca fem miljoner kronor per år under fem år, d.v.s. totalt 25 miljoner kronor. Det nuvarande anslaget bör därför höjas till denna nivå.

Att leverera årliga import- och exportmatriser för varor samt input-outputtabeller kostar enligt SCB 0,3 miljoner kronor per år.

Import- och exportmatriser för tjänster kommer att produceras av SCB fr.o.m. 2003 på uppdrag från Riksbanken. Uppgifterna baseras på enkäter till ett urval företag. I SCB:s uppdrag ingår inte att redovisa uppgifterna per bransch. För att möjliggöra en branschfördelning behövs ett större urval vilket ger högre kostnader.

Kostnaden för en ny heltäckande input-outputundersökning kan uppskattas till i storleksordningen tio miljoner kronor. Den senaste heltäckande undersökningen gjordes 1957.

Ansvar

ITPS föreslår att SCB får ansvaret.

Viktigaste motiv

Vi delar utredningens syn om att det behövs väsentligt mer resurser för utvecklingsarbete och kvalitetsförbättringar inom prismätningområdet. Det är helt nödvändigt att veta hur prisutvecklingen och därmed produktivitetens utvecklingen ser ut i den stora och alltmer dominerande privata tjänstesektorn. BNP-mätningarna är tveksamma innan man skapat dessa mått. I den kunskapsintensiva tjänstesektorn är problemen som störst. Det blir mycket svårt att bedriva en adekvat tillväxtpolitik utan att veta något om produktivitetens utvecklingen i denna sektor.

Även producentsprisindex bör förbättras. Bland annat har den snabba teknikutvecklingen inom IT-sektorn ökat svårigheten att följa varuprisernas utveckling.

Det är nödvändigt att ambitionsnivån för input-output beräkningarna höjs så att det skapas årliga beräkningar med tidsmässigt begränsad eftersläpning. Det är inte minst viktigt att leveransströmmarna av tjänster, framför allt de som avser kvalificerade tjänster, är väl redovisade. Skapande av årliga import- och exportmatriser inklusive tjänstehandeln är en annan viktig del som bör ingå i arbetet.

Utredningen pekar även på behovet av förbättrad regional statistik vilket vi behandlar i ovanstående avsnitt. Vi vill också understryka vikten av att eftersläpningen i årsstatistiken minskar, vilket också betonas i SCB:s utredning.

Förslag 7 Regelverkets betydelse för små företag

Den offentliga sektorns krav på uppgifter från företagen ökar ständigt. De regler som företagen måste följa blir fler och alltmer komplicerade. Under intervjuerna har det framkommit att det finns ett behov av statistik för att följa utvecklingen på området och för att studera hur det påverkar de små företagens konkurrenskraft och den ekonomiska tillväxten.

Förslag

ITPS föreslår att officiell statistik utvecklas som belyser hur regelverket påverkar småföretagens administrativa börda och som gör det möjligt att utvärdera regeringens arbete med regel-förenklingar. Detta förutsätter utvecklandet av en metod för att mäta den administrativa bördan översatt i tid och pengar.

Kostnader

Kostnaden för eventuell statistik och genomgång av regelverket utifrån en utvecklad metod, beräknas uppgå till 1,5 miljoner kronor per år.

Utvecklingskostnaden för mätmetoder beräknas till 0,5 miljoner kronor.

Ansvar

ITPS föreslås få i uppdrag att utveckla en metod för att mäta den administrativa bördan i företag. Detta bör ske i samarbete med Näringsdepartementet, Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR) och Statskontoret. ITPS föreslås vidare få ansvar för den årliga statistiksammanställningen när mätmetoden väl är utvecklad.

Viktigaste motiv:

Internationell forskning visar att små företag belastas hårdare av regleringsbördan om man mäter i proportion av omsättningen eller per anställd⁴⁷. Små företag missgynnas i förhållande till de större p.g.a. sina begränsade administrativa resurser.

Regeringens mål med regelförenklingsarbetet är att inom en treårsperiod tydligt minska regelverkets administrativa börda för småföretag. Problemet med denna utfästelse är att veta huruvida målet har uppfyllts eller ej eftersom det idag saknas en tillräckligt sofistikerad och tillförlitlig metod att mäta den administrativa bördan. För att regeringens mål och ambitioner med regelförenklingsarbetet ska uppfattas som trovärdiga är det viktigt att kunna uppvisa resultat på vad som åstadkommit. Detta förutsätter en precisering av målformuleringen och utvecklandet av mätmetoder som både regeringen och näringslivet kan ställa sig bakom. Någotning som också utlovades i en skrivelse till riksdagen i samband med att det ursprungliga målet sattes⁴⁸. Det finns erfarenheter i Nederländerna av ett liknande angreppssätt som kan utgöra en grund för analysen.

Vikten av konkreta mål och mätmetoder för regelförenklingsarbetet har även uppmärksamats och påpekats av Näringsutskottet i samband med riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen 2002. Näringsutskottet skrev bl.a. att framtagandet av metoder för att mäta den administrativa bördan bör ges hög prioritet och att de ser fram emot en redovisning i årets skrivelse till riksdagen om vad arbetet med målformulering och metoder för uppföljning har gett för resultat⁴⁹.

⁴⁷ SOU 1998:78, Samhällsekonomiska kostnader för regelverket

⁴⁸ Regeringens skrivelse till riksdagen (Skr.1999/2000:148)

⁴⁹ Näringsutskottets betänkande (2001/2002:NU1)

Förteckning över genomförda intervjuer

Regeringskansliet

1. Klas Danerlöv	Enheten för regional tillväxt, Näringsdepartementet
2. Lars Dirke	Arbetsrätt och arbetsmiljö, Näringsdepartementet
3. Örjan Hag	Enheten för regional politik, Näringsdepartementet
4. Arne Granholm	IT och FOU enheten, Näringsdepartementet
5. Mats Wadman	Arbetsmarknadsenheten, Näringsdepartementet
6. Eva Agevik	Näringslivsenheten, Näringsdepartementet
Monika Ström	
Lina Sönnerstedt Kager	
7. Siv Gustavsson	Enheten för transportpolitik, Näringsdepartementet
8. Leif Byman	Enheten för regional tillväxt, Näringsdepartementet
9. Ulf Lundin	Enhet för infrastruktur och regional tillväxt, Näringsdep.
10. Curt-Olof Mann	Enheten för idrott och social ekonomi, Näringsdepartementet
11. Leif Davidson	Gymnasieenheten, Utbildningsdepartementet
12. Marianne Samuelsson	Forskningsenheten, Utbildningsdepartementet
13. Staffan Roos	Planeringsenheten, Utbildningsdepartementet
Dan Andersson, m.fl.	
14. Anders Franzen	Vuxenutbildningsenheten, Utbildningsdepartementet
Carina Lindén	
15. Karin Röding	Universitets- och högskoleenheten., Utbildningsdepartementet
Annika Persson	
16. David Samuelsson	Politiskt sakkunnig, Utbildningsdepartementet
Sverker Härd	
17. Carl-Johan Korsås	Planeringschef på Näringsdepartementet
18. Kjell Nyman	Strukturenheten, Finansdepartementet
Anette Granberg	
19. Joakim Sonnegård	Planeringschef, Statsrådsberedningen

Riksdagen

20. Göran Hägglund	Riksdagsledamot, KD
21. Niclas Bengtsson m.fl.	Moderaternas kansli, Riksdagen
22. Pia Stark, m.fl.	Socialdemokraternas kansli, Riksdagen
23. Hans Welander	Vänsterpartiets kansli, Riksdagen
Lars Werkström	
Sofia Lindblad	
Hans Andersson	
24. Sonja Dahl	Utbildningsutskottet, Riksdagen
25. Ulf Rehnberg	Näringsutskottet, Riksdagen
Karin Ståhlberg	
26. David Ask	Skatteutskottet, Riksdagen
27. Gunilla Uppmark	Arbetsmarknadsutskottet, Riksdagen

Intresseorganisationer

28. Roland Spånt	TCO
29. Gunnar Wetterberg	SACO
Thomas Ljunglöf	
30. Jan Edling	Enheten för näringspolitik och arbetslivsforsk., LO

31. Lars Jagrén	Svenskt Näringsliv
<i>Myndigheter</i>	
32. Berndt Molin	Utredningsenheten, AMS
33. Sune Halvarsson	NUTEK
Bo Stenviken	
Staffan Larsson	
34. Sverker Lindblad	NUTEK
35. Göran Marklund	VINNOVA
36. Kurt Lundgren	Arbetslivsinstitutet i Stockholm
37. Eskil Ekstedt	Arbetslivsinstitutet i Stockholm
38. Katarina Grut	Arbetslivsinstitutet i Östersund
Ann-Mari Sätre Åhlander	
39. Erik Mellander	IFAU
40. Hans Westlund	ITPS
41. Inger Ryden-Bergendahl	Högskoleverket
42. Birgitta André	Skolverket
Elisabet Loberg	
Stina Utterström	
43. Thomas Lindh	Institutet för framtidsstudier
44. Jenny Lennung	ISA
45. Bo Dahlerus	Konjunkturinstitutet
Göran Östblom	
46. Jan Molde	Glesbygdsverkets analysenhet
47. Jan R Gustafsson	Statens institut för kommunikationsanalys
Christina Kvarnström	

Regionala aktörer

48. Lars Anjou	Stockholms statistik och utredningskontor, USK
49. Elisabeth Krausz	Stockholm region- och trafikplanekontor
50. Jens Nilsson	Östersunds kommun, kommunalråd
51. Per Söderberg,	Östersunds kommun, oppositionsråd
52. Magnus Lindgren	Östersunds kommun, näringslivschef
53. Sanna Paloma	Länsstyrelsen, Jämtlands län
54. Thomas Behrens	Länsarbetsnämnden, Skåne
55. Gudmundur Kristjánsson	Näringslivsenheten, Region Skåne
Christian Lindell	
56. Joakim Kärnborg	Länsstyrelsen, Östergötlands län
Fredrik Sunnergren	
57. Göran Kinnander	Handelskammaren i Jönköpings län
Jörgen Lindh	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Internationellt

58. Anders Hertz Larsen	Erhvervsministeriet, Danmark
59. Andrew Wyckoff	OECD, Economic Analysis and Statistics Division

60-63 EUROSTAT:

På direktorat B för Economic statistics and economic and monetary convergence: Mr Claude Hublart på avdelning B2 för Economic accounts and international markets; production and analyses.

På direktorat D för Business statistics: Mr Douglas Koszerek på avdelning D1, Information society, tourism and steel. Samt Mr Paul Feuvrier på avdelning D2, Structural business studies.

Direktoratet E, för Social and regional statistics and geographical information system: Mr Alois van Bastelaer på avdelning E1, Labour market.

Övriga kontakter:

Hans Lööf	KTH
Gunnel Bengtsson	SCB
Ingrid Lyberg	SCB
Göran Råbäck	SCB
Staffan Wahlström	SCB
Sigvard Ahlzén	Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken
Lena Hagman	Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken
Cecilia Westström	Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken